

ՎԵՐԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԵՐԿՐԻ ԱՊԱՎԵՆԸ

Ամնոռաց հանդիպումներ

«Դիզակ պլյուս» հրատարակչություն
Ստեփանակերտ-2017

ՀՏԴ 821.19-94:355
ԳՄԴ 84(5Հ)-4+68.4
Գ 888

Վերա Գրիգորյան
Գ 888 **Երկրի ապավենը. Անմոռաց հանդիպումներ/**
Ստեփանակերտ: «Դիզակ պլյուս» հրատ., 2017, 184 էջ:

Գրքույկում պատմվում է «Սատարել հարազատ բանակին» ռազմահայրենասիրական կոչի շրջանակներում հասարակության տարբեր խավերի ներկայացուցիչներից կազմված Նախաձեռնող խմբի՝ Պաշտպանության բանակի զորամասերի հետ հանդիպումների մասին, որոնք ՊՆ եւ ՊԲ համապատասխան օղակների հետ համաձայնեցված՝ իրականացրել է գրքույկի հեղինակը՝ խմբի ղեկավար, ԼՂՀ ԱԿԱՀՄ նախագահ Վերա Գրիգորյանը:

ՀՏԴ 821.19-94:355
ԳՄԴ 84(5Հ)-4+68.4

ISBN 978-9939-1-0537-6

© «Դիզակ պլյուս» հրատ., 2017
© Վերա Գրիգորյան, 2017

ԽՄԲԱԳՐԻ ԽՈՍՔ

«Երկրի ապավենը» Վերա Գրիգորյանի թվով 20-րդ գիրքն է: Ինքնատիպ է ԱԿԱՀՄ նախագահ Վերա Գրիգորյանի գրիչը՝ մտերիմ ու տպավորիչ, խռովահույզ ու փոթորկոտ, ու միշտ հավատով, հույսով ու լույսով լեցուն՝ առ այն, որ Արցախյան պատերազմում անհայտ կորած տղաները մի օր երագի թետերով՝ կարոտի ճամփաներով, տուն կդառնան: «Բանակն իր թիկունքին, իր կողքին պիտի զգա մեր կենդանի շնչառությունը, մեր ոչ միայն հոգեւոր, այլեւ՝ ֆիզիկական ներկայությունը»՝ սա՛ է հեղինակի կարգախոսը, եւ գրքում գետեղված պատումներն ա՛յդ մասին են: Հայրենյաց պաշտպանների ճիշտ աշխարհայացքի ձեւավորումը, հայրենապաշտական գաղափարների սերմանումը, հոգեւոր սննդի մատուցումը հայ անվեհեր զինվորներին՝ սա՛ է համարում օրվա հրամայականը Նախաձեռնող խումբը, եւ գրքի էջերում հանգամանալից ներկայացված է այդ տքնաջան աշխատանքի արդյունքի ձեռքբերումը: «Հայոց բանակի զինվորը լույսի՛ զինվոր է», -համոզված է գրքի հեղինակը, եւ բոլորս կիսում ենք այդ հեղինակավոր կարծիքը: «Ժողովուրդ եւ բանակ՝ մեկ մարմին, մեկ հոգի»՝ այս անխախտ սկզբունքով է առաջնորդվում Վերա Գրիգորյանը՝ գրքի էջերում ներկայացնելով «Սատարում հարազատ բանակին» Նախաձեռնող խմբի այցելությունները ԱՀ ՊԲ զորամասեր:

Մեզ մնում է բարի երթ մաղթել «Երկրի ապավենը» գրքին՝ դարերի միջով սերունդներին տանելու արցախյան արդի պատմության հերոսապատումները:

ՍՈՖՅԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

**ԲԱՆԱԿՆ ԻՐ ԹԻԿՈՒՆՔՈՒՄ ՊԵՏՔ Է ԶԳԱ
ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՇՆՉԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Ժամանակը լուրջ մարտահրավերներ է դնում մեր առջեւ, եւ դրանցից մեկը, եթե ոչ առաջինը, Արցախի Պաշտպանության բանակի շարունակական հզորացումն է՝ հայրենիքը սպառնացող վտանգներից պաշտպանել կարողանալու համար: Մեր երկրի խաղաղ կյանքի միակ երաշխավորին՝ մեր բանակին, նեցուկ կանգնելու ենք կոչված բոլորս, եւ այս մտքի իրականացմանը պիտի ուղղված լինի յուրաքանչյուրիս ջանքը: Բարոյական եւ ամեն կարգի սատար կանգնել հարազատ բանակին ինչով եւ ինչպես հնարավոր է՝ սա է կարգախոսը: Մեր կազմակերպությունը՝ Արցախի Հանրապետության Անհայտ կորած ազատամարտիկների հարազատների միությունը, վաղուց է լծված այդ գործին: Երկար տարիներ լինելով պաշտպանության նախարարին առընթեր Բանակ-հասարակական խորհրդի անդամ՝ ես եւ՛ խմբի հետ, եւ՛ գործիս բերումով /հաճախ նաեւ՝ անհատապես» եղել եմ բանակի գործասերում, գրուցել զինվորների հետ, նրանց հայրենասիրական գրքեր, այլ նվերներ հանձնել, տոն օրերը շնորհավորել:

Շուրջ երկու տարի առաջ զեներալ-լեյտենանտ Լեւոն Մնացականյանի՝ Պաշտպանության նախարար ու ՊԲ հրամանատար նշանակվելուց հետո, հատուկ թափ ստացավ հասարակության տարբեր խավերի ներկայացուցիչների ներգրավմամբ ու գործուն մասնակցությամբ «Սատարում հարազատ բանակին» կոչի Նախաձեռնող խմբի գործունեությունը, մշակվեց հատուկ ծրագիր, որը համակարգում է ՊԲ հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, զեներալ-մայոր Վարդան Բալայանը, եւ որի համաձայն՝ Նախաձեռնող խումբը, հասարակական կազմակերպությունների, կրթա-մշակութային հաստատությունների, արտադրական եւ այլ

կարգի ընկերությունների ներկայացուցիչների լայն ընդգրկմամբ, հասցրել է լինել Պաշտպանության բանակի բոլոր զորամասերում: Այս կետում ճշմարտության պահանջով մի խոստովանություն պիտի անեն. դա մեզ հաջողվել է նախարար Մնացականյանի անձնական մեծ աջակցության շնորհիվ. նա սկզբից եւեթ է ըստ ամենայնի կարելուրել Խմբի առաքելությունը եւ զորամասեր մեր բոլոր այցերի կայանալուն աջակցել ու աջակցում է ամեն ինչով:

Կարծում եմ, տեղին է մեր երախտագիտությունը հայտնել նաեւ Խմբի աշխատանքը համակարգող, Պաշտպանության բանակի հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, գեներալ-մայոր Վարդան Բալայանին, ԱՀՏԱ գծով բաժնի պետ, գնդապետ Նորայր Սկրտչյանին, ՊԲ լրատվության եւ քարոզչության բաժնի պետ, գնդապետ Սենոր Հասրաթյանին:

Ես, ընդամին, որպես ԱՀ ԱԿԱՀՄ նախագահ, Լեւոն Մնացականյանից շնորհակալ եմ նաեւ այն ուշադրության համար, որը նա ցուցաբերել է՝ այցելելով Արցախյան պատերազմում անհայտ կորած ազատամարտիկների հուշաթանգարան...

Վերոնշյալ այցերին է վերաբերում այս գիրքը: Նպատակը՝ համահավաք ներկայացնել մեր տեսածն ու զգացածը... Դրանք այցեր են, որոնք, իմ խորին համոզմամբ, հոգեկան մեծ բավականություն են պարգեւել թե՛ զինձառայողներին ու թե՛ մեզ: Ասեմ, որ բազմիցս ու անմիջաբար եղել ենք հենց դիրքապահ զինվորների մոտ, եւ դա ես համարում եմ մեր առաքելության ամենակարեւոր՝ բարոյահոգեբանական գործոնը: Այս մտքի ճշմարտացիությունը տեսել-կարդացել եմ տղաների աչքերում...

Եվ այսպես՝ «Սատար կանգնենք հարազատ բանակին» կոչի Նախաձեռնող Խմբի հանդիպումները՝ ՊԲ ստորաբաժանումներում:

ՎԵՐԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

**ՄԱՅԻՍՅԱՆ ՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՅՈՎ ՉՈՐԱՄԱՍԵՐՈՒՄ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԿԻՑ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՆԳԱՆՆԵՐՈՎ**

Կարծում եմ, արդար կլինի սկզբում գոնե հակիճ պատմել Պաշտպանության նախարարին առընթեր հասարակական խորհրդի անդամներով իրականացված գոնե մի քանի հանդիպման, հետո արդեն՝ Նախաձեռնող խմբի, այսպես ասած՝ «ստայերական» շնչառության մասին վկայող այցերի վերաբերյալ:

Մենք հաճախ ենք արդարացիորեն ասում, որ հայ ժողովրդի, հայկական հանրապետությունների /ՀՀ եվ ԱՀ/ անկախության ու խաղաղ կյանքի միակ երաշխավորն իրեն փառքով պսակած Հայոց բանակն է՝ մեր Պաշտպանականով հանդերձ... Իրավամբ հպարտանում ենք մեր զինվորներով՝ հրադարարը խախտող հակառակորդի դավադիր գրոհներն անվեհերությամբ ետ մղող, նրան չեզոքացնող տասնութամյա հայ տղաների հոգեկան ամրությամբ, եւ այդ ամենն, ինչ խոսք, ճիշտ է, բայց բանակն էլ իր թիկունքին, իր կողքին պիտի զգա մեր կենդանի՝ շնչառությունը՝ մեր ոչ միայն հոգետը, այլեւ՝ ֆիզիկակա՞ն ներկայությունը...

Ահա թե ինչու ԱՀ Պաշտպանության բանակին կից ստեղծված Հասարակական խորհրդի անդամներս, ի թիվս նմանատիպ այլ այցերի, 2015թ. մայիսյան Եռատոնի նախօրեին, համաձայն ծրագրվածի, եղանք բանակի գորամասերում՝ հայոց եռակունք-եռիմաստ մայիսյան հաղթանակների կապակցությամբ օր առաջ շնորհավորելու նրան, Արցախի ժողովրդի սերը փոխանցելու, խաղաղ ու արժանապատիվ ծառայություն մատթելու եւ քաջության ու աննկունության կոչելու խորհրդով:

Մայիսի 7-ին ՊԲ2 -րդ պաշտպանական շրջան մեկնեցինք

մեծ խմբով: Տեղում մեզ դիմավորեց ՊՇ հրամանատար, գնդապետ Գեղամ Գաբրիելյանը: Նրա հետ համառոտ գրույցից հետո՝ նրա իսկ խորհրդով բաժանվելով երեք ենթախմբի՝ հետաքրքիր ու բովանդակալից հանդիպումներ ունեցանք գումարտակների անձնակազմերի հետ:

Մեր ենթախմբում հինգ հոգի էինք: Գումարտակի հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, մայոր Յուրի Միրզոյանը տղաներին շնորհավորեց Եռատոնի առթիվ եւ բարձր գնահատելով նրանց հայրենանվեր ծառայությունը՝ այն միտքն ընդգծեց, որ այսօրվա հայ զինվորը Մեծ հայրենականում եւ Արցախյան պատերազմում իրենց հերոսաբար դրսևորած մեր պապերի ու հայրերի գործի արժանի շարունակողն է: Այնուհետեւ, նա տղաներին կոչեց աչալրջության, զգուշության, որպեսզի ծառայությունն ավարտելուց հետո ողջուառողջ վերադառնան հարազատների գիրկը:

Ես էլ գրեթե նույն շեշտադրումներն արեցի: Նաեւ հիշեցրի Ազատամարտում զոհված եւ անհայտ կորած բազմաթիվ զինվորների / որոնցից մեկն էլ, ասացի, իմ որդին է, որին դեռ սպասում ենք հավատով ու տառապանքով/ մարտական սխրանքների մասին: Դուք խաղաղ օրերի զինվոր եք, ասացի, բայց այդ խաղաղությունը, ցավոք, շատ պայմանական է, քանզի պարտված թշնամին իր նույն՝ ստոր ու դավադիր վարքով դիվերսիաներ է կազմակերպում, ուստի, իրոք, չափազանց աչալուրջ պետք է լինեք: Ես նրանց նվիրեցի իմ գրքերից՝ «Եվ դարից երկար է ձգվում տունդարձի ճամփան» վավերագրությունը եւ «Պողը՝ լեզվին» բանաստեղծական ժողովածուն:

Անկեղծ գրույց ծավալվեց ուսանողների Հեղնար Գրիգորյանի, Աստղիկ Սողոմոնյանի, Գետրոզ Համբարձումյանի /վերջինս սովորում է ՆԶՊ բաժնում/ եւ զինվորական լսարանի միջեւ: Մեզ ունկնդրողներն ընդամենը մի քանի ամսվա նորա-

կոչիկներ էին, եւ նրանց հետ զրուցելուց զգացինք, որ կարոտում են տնեցիներին, բայց դա չի խանգարում ծառայությունն ինչպես հարկն է կատարելուն: Նրանցից Հայկ Չախոյանը, Էդվարդ Փաշայանը եւ Ռուբեն Շահինյանն ուղղակի հիացրին մեզ իրենց վոկալ կատարումներով: Հայկը երգեց շուն Թալեաթին սասկեցրած Սողոմոն Թեհլերյանի մասին, Էդվարդը «Տառապած հայրենիք» երգը կատարեց, Ռուբենն էլ՝ իր հեղինակածը, որում խնդրում է Հիսուսին՝ պետական սահմանն անառիկ պահող հայ զինվորին պահել անվնաս: Նրանց լսելուց շատ հուզվեցինք:

Այդ օրը Երկրորդ ՊՇ-ում մեզ հետ էր նաեւ Արցախի ազատամարտիկների միության «Հայրենյաց պաշտպան» հասարակական-երիտասարդական կազմակերպության նախագահ Հարութ Մնացականյանը՝ իր խմբով: Նրանք, ըստ նախնական պայմանավորվածության, գնդապետ Գաբրիելյանի հետ միասին բարձրացան սահմանապահ դիրքերը...

* * *

Հաջորդ օրը՝ մայիսի 8 -ին, մեր այցն այլ երանգ պարունակեց... Խորհրդի անդամներից բաղկացած այլ կազմով /ԱՀ ՊՆ կազմգործակալաբային բաժնի պետ, գնդապետ Գրիգորի Գասպարյան, ՊԲ Կենտրոնական շրջանի 8-րդ բրիգադի մտտհրաձգային բրիգադի շտաբի պետ, փոխգնդապետ Վաչե Մանասյան,- ով, ի դեպ, Արցախյան պատերազմում անհայտ կորած Շիրին Մանասյանի թոռն է,- նույն բրիգադի օպերատիվ բաժնի ավագ սպա, մայոր Արամ Սարգսյան, ԳԹԿ պատմության մասնագետ Արեւ Գրիգորյան, ԱՀ ԱԿԱՀՄ նախագահ Վերա Գրիգորյան/ ներկայացանք Ստեփանակերտի հ. 10 հիմնական դպրոց՝ մասնակցելու Արիության դասի:

Մեզ դիմավորեց, ապա եւ կայանալիք դասի մասին հակիրճ

խոսեց դպրոցի տնօրեն Սերգեյ Շահրամանյանը: Խորհրդանշական էր, որ դասը կազմակերպել էին նախնական զինապատրաստության կաթինետում:

Գրիգորի Գասպարյանի խոսքն՝ ուղղված պատանի ունկնդիրներին, տարողունակ էր ու հետաքրքիր: Նրանում շոշափվեցին հայ ժողովրդի անցած դարավոր ուղու մեծագույն փորձությունները. ինչպես նաեւ՝ տարած սակավ, բայց փայլուն հաղթանակները, այդ թվում՝ Շուշիի ազատագրումը եւ ընդհանրապես, Արցախյան ազատամարտում ձեռք բերված հաղթանակը: Նրա խոսքում ամբողջացված էր Հայ զինվորի հերոսական կերպարը: Այդ թվում՝ եւ այսօրվա մեր հերոս տղաների կերպարը, չէ՞ որ ունենք զինվորներ, որոնք մեն-մենակ էլ են փախուստի մատնել թշնամու դիվերսիոն խմբին... Աշակերտները հարցեր էին տալիս Գասպարյանին՝ իր եւ մարտական ընկերների անցած ուղու վերաբերյալ, եւ նա նույն անկեղծությամբ ու անմիջականությամբ պատասխանում էր նրանց:

Արեւ Գրիգորյանը հետաքրքիր փաստեր բերեց ու մեկնաբանություններ արեց Հայոց ցեղասպանության /եւ հարյուրամյակի/, Հայրենական մեծ պատերազմի եւ Արցախյան ազատամարտի վերաբերյալ ու շեշտեց այն միտքը, որ այժմ բոլորիս պարտքն է ամուր պաշտպանել ու պահպանել արյան գնով ձեռք բերածը, շենացնել, հզորացնել ազատ ու անկախ Արցախն ու մայր Հայաստանը:

Իմ խոսքում ես անդրադարձա փայլուն հաջողությամբ իրականացված /առաջին հերթին նկատի ունեմ մեր կողմից նվազ կորուստները/ Շուշիի ազատագրության եւ՝ ռազմական, եւ՝ բարոյական նշանակությանը, որովհետեւ այն հայի սրտում վերաբնացրեց ու ամրացրեց հավատը սեփական ուժերի հանդեպ: Մայիսի 9-ը, ասացի, մեզ համար թանկ է առաջին հերթին հենց այդ հավատի վերադարձով:

Համար 10 հիմնական դպրոցում զինղեկ է աշխատում Արցախյան պատերազմի մասնակից Վարուժան Աղաջանյանը, ում մասին «Մարտիկ» թերթը ժամանակին «Ամենալավ զինվորը հայ զինվորն է» վերնագրով հոդված է տպագրել: Ու ես մտածում եմ. մատաղ սերնդի այդպիսի դաստիարակի եւ ուսուցանողի թափած ջանքն իզուր անցնել չի կարող, վստահ եմ, որ զինղեկ Աղաջանյանը հանձինս դպրոցի տղա աշակերտների՝ պատրաստում է վաղվա ...իր նման «ամենալավ հայ զինվորին»:

Այդ հանդիպման ավարտին էլ ես դպրոցին, ավելի շուտ՝ հենց ՆԶՊ կաթինետին, նվիրեցի իմ գրքերից երկուսը. «Հույսի առազաստներ»-ն ու «Սակավ՝ ես-ի եւ շատ՝ մենք-ի մասին»-ը:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԳ ԵՎ ԲԱՆԱԿ՝ ՄԵԿ ՄԱՐՄԻՆ, ՄԵԿ ՀՈԳԻ

2015թ. Հոկտեմբերի 23-ի հանդիպումը, վստահ եմ, անջնջելի հետք է թողել բոլորի մոտ: «Մատարում հարազատ բանակին» կոչի Նախաձեռնող Խումբը բաղկացած էր ինձնից, ԱԿԱՀՄ վարչության անդամ, անհայտ կորած ազատամարտիկ Սլավիկ Միրզոյանի կին Էվելինա Աղաջանյանից, ՊՆ ռազմահայրենասիրական բաժնի սպա՝ կապիտան Նունե Աբաղյանից, «Առաջ, Արցախ» երիտասարդական - հասարակական կազմակերպության ներկայացուցիչ Մասուն Ավետիսյանից, Շ. Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանից՝ «Արցախի բախկներ» երգիպարի համույթի հետ միասին:

Մեզ դիմավորեց զորամասի հրամանատար, գնդապետ Գրիգորի Սահակյանը: Հանդիպումը բավականին տպավորիչ էր: Տեղի ունեցավ ջերմ ու անկեղծ զրույց՝ զինվորների ու մեր միջեւ, հնչեցին մայրական պատգամներ, հայրենիքին գերազանց ծառայելու կոչեր: «Արցախի բախկներ»-ի համերգը ջերմորեն դիմավորեց զորամասի՝ պահին ներկա գտնվող զինվորական կոնտինգենտը: Ծափերով ուղեկցվեց նաեւ Ստեփանակերտի Սայաթ-Նովայի անվան երաժշտական ուսումնարանի սան Լուսինե Մարտիրոսյանի վոկալ կատարումը: Չինվորների համար նվերներ էինք տարել, բաժանեցինք, պարզեատրման մասին նախօրոք կայացված որոշման համաձայն՝ ես զորամասի հրամանատարին հանձնեցի «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալ: Խումբը ծաղկազամբյուղ դրեց Հայոց ցեղասպանության 100 ամյակի առթիվ զորամասի տարածքում կանգնեցված խաչքարի մոտ:

* * *

Բովանդակալից անցավ եւ հաջորդ օրվա՝ հոկտեմբերի 24-ի ուղեորությունը ՊԲ Առաջին պաշտպանական շրջան՝ արդեն ՊՆ-ին առընթեր բանակ- հասարակական խորհրդի անդամներով: Ինչպես միշտ, այն ուղղված էր հայրենյաց պաշտպանների եւ հանրապետության հասարակության միջեւ կապի ամրապնդմանը: Դիվիզիայի հրամանատար, գնդապետ Սերգեյ Շաքարյանի ու հրամկազմի հետ զրույցից հետո եղանք զինվորների մոտ, խոսեցինք անցած պատերազմում թանկ գնով ձեռք բերված հաղթանակի մասին եւ կոչ արեցինք թշնամու ոտնձգություններին արժանի հակահարված տալով՝ այն ձեռքում պահել ամուր, նաեւ վստահեցրինք, որ Արցախի ժողովուրդը կանգնած է իր փառապանձ բանակի թիկունքին:

* * *

Տպավորություններով հարուստ էր նոյեմբերի 13-ի այցը ՊԲ Հինգերորդ պաշտպանական շրջան: Ն. զորամասի հրամանատար, գնդապետ Սամվել Գրիգորյանը մեզ՝ ԼՂՀ ԱԿԱՀՄ նախագահ Վերա Գրիգորյանիս, «Առաջ, Արցախ» ԵՀԿ նախագահ Արթուր Հայրապետյանին, Շ. Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանին, Ստեփանակերտի համար 6 դպրոցի զինղեկ Արմեն Մարտիրոսյանին, ՊԲ ռազմահայրենասիրական բաժնի սպա Նունե Աբաղյանին, «Գոյամարտ» հեռուստաձրագրի լրագրող Էրիկ Հակոբյանին եւ հեռուստաօպերատոր Մասիս Բեգլարյանին, հնարավորություն ընձեռեց լինելու առաջին գծում՝ դիրքապահների մոտ:

Անհնար է նկարագրել այն հուզմունքը, որ ապրեցինք բոլորս՝ մարտական դիրքում գտնվող Զինվորի հետ հանդիպումից...Փառք ու պատիվ տասնութ-քսան տարեկան մեր այդ

տղաներին, որոնք աչալրջորեն պահում են պետական սահմանը՝ մեկընդմեջ ետ մղելով մեր հաստագլուխ հակառակորդի դավադիր գործողությունները: Մենք նրանց հանձնեցինք անհատապես հայթայթած նվերները: Մարտական ծառայությունում իրենց առավել լավ դրսևորած մի քանի զինվորի ես պարգևատրեցի ԼՂՀ ԱԿԱՀՄ պատվոգրով ու շնորհակալագրերով: Բոլորս խրախուսեցինք նրանց եւ շնորհակալություն հայտնեցինք քաջ ու բարեխիղճ ծառայության համար:

Ի դեպ, հիշյալ այցը համընկել էր գորամասի մարտական հերթապահության հերթափոխի հետ, ինչն ավելի սրություն հաղորդեց մեր տպավորություններին: Այն մեր փառապանծ զինված ուժերի հանդեպ հպարտության եւ հուզմունքի մեծ ակիք առաջացրեց բոլորիս սրտերում: Կարող եմ վստահ ասել, որ այդ հանդիպումը բարոյական մեծ լիցք է հաղորդել երկու կողմին էլ՝ եւ՝ մեզ, եւ՝ զինվորականներին:

* * *

Նոյեմբերի 26-ի վաղ առավոտյան ՊԲ Հյուսիսային ուղղության Ն. գորամաս ուղեորվեցինք, ինչպես միշտ՝ մասնակիորեն «թարմացված» խմբով. այս անգամ համար 6 դայրոցի զինդեկից բացի, մեզ հետ էր նաեւ նրա տնօրեն Վիլեն Գահրամանյանը: Խումբը հրաշալիորեն լրացնում էին ԼՂՀ զոհված ազատամարտիկների հարազատների միության նախագահ Արթուր Առստամյանը, ՀՅԳ ԱԵՄ անդամներ Սերգեյ Հարությունյանն ու Մերուժան Մուլեյմանյանը, ԼՂՀ ժողովրդական արտիստ Քաջիկ Հարությունյանը, ձյուդոիստուհի Մոսե Բալասանյանը: Առաջ ընկնելով, հարկ եմ համարում ասել, որ բոլորս այդ հանդիպումից վերադարձել ենք ուղղակի մինչեւ մեր հոգու խորքը հուզված:

...Չորամասի հրամանատարը՝ գնդապետ Հարություն

Ամիրխանյանը, մեզ ծանոթացրեց հրամկազմի, մասնավորապես՝ իր ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, մայոր Ջոհրաբ Մկրտչյանի, շտաբի պետ, փոխգնդապետ Վրեժ Գրիգորյանի հետ, որից հետո բարձրացանք դիրքերը՝ սահմանը պահող տղաների մոտ: Տասնվեց հոգանոց մեր խմբի յուրաքանչյուր անդամ անհատապես հոգացել էր նրանց համար բարիքներ ձեռք բերելու մասին, լավ բեռով էինք ներկայացել՝ առատ հրուշակեղեն ու մրգեղեն եւ այլ սննդամթերք, փափուկ գուլպաներ, հագուստեղենի այլ մանրամասներ:

Տղաներին ի սրտե բավականություն պատճառեց ձյուղոխտուիի Սոսե Բալասանյանի պատմածը: Ձյուղոյի գծով աշխարհի առաջնությունում երրորդ տեղը գրաված Սոսեն մասնակցել է եւ 2015թ. Բաքվում կայացած Եվրոխաղերին՝ գրավելով առաջին տեղը: Ժապավենով մեղալը նրա պարանոցից կախող՝ ազգությամբ ադրբեջանցի պաշտոնյան իրեն կորցրեց, կարմրեց եւ ի վերջո դրությունից դուրս գալու համար ճարը կտրած ասաց՝ տեսաք, չէ՞, որ առաջին տեղը գրավեց մեր Ղարաբաղի մարզուհին, երբ Սոսեն, թքած ունենալով, որ հակառակորդի մայրաքաղաքի հարյուր -հազարավոր բնակիչների առջեւ է կանգնած՝ հպարտությամբ թափահարեց իր հետ հատուկ վերցրած ԼՂՀ դրոշի փոքրածավալ տարբերակը: Եթե Սոսեն հաղթանակից շատ հուզված չլիներ ու նաեւ ջահել աղջկա կողմից գռեհիկ համարվելու վտանգը չզգար՝ երեք մատից բաղկացած հայտնի կոմբինացիան ցույց կտար այդ պաշտոնյային՝ ասելով՝ Ղարաբաղը եղել է ու կա միայն մե՛յրը...

Ի դեպ, գորամասի հրամանատարի հետ անկեղծ ու անկաշկանդ զրույցի ընթացքում պարզվեց, որ նա հայտնի «Արաբո» ջոկատի տղաներից է... «բախտը բերել է» ընդամենն այնքանով, որ այն ճակատագրական մարտին նրանց հետ չի եղել: Հուզվեցի, երբ նա՝ Հարութ Ամիրխանյանը, ասաց. «Պատկե-

րացնում էք, որ մինչեւ հիմա էլ ինձ անմեղ մեղավոր եմ զգում, մեղավոր՝ կարծես նրա համար, որ ես ապրում եմ, իսկ նրանք չկան... դա ծանր զգացում է»: Ես նրան ասացի՝ հասկանում եմ, Հարութ ջան, բայց թույլ տուր ասելու, որ դա միայն ծանր զգացում չէ, այլեւ՝ ազնիվ զգացում, ազնիվ մարդու եւ ընկերոջ զգացում: Որ պատերազմում մարդ կորցնելը ծանր է, ով՝ ով, իսկ ես՝ անհայտ կորած զինվորի մայրս, շատ լավ գիտեմ: Գիտեմ, բայց ինձ լիովին չեմ հանձնում վշտին, թույլ չեմ տալիս, որ այն ինձ գրկի հայրենիքի համար ապրել շարունակելուց, ոչ, ընդհակառակը՝ ձգտում եմ նրան ծառայել թշնամու լծի տակ տառապող բացակա միակ որդու տեղ էլ... Հարություն Ամիրխանյանը զոհված ու անհայտ կորած իր մարտական ընկերների պատվին ու հիշատակին հսկա խաչքար է պատրաստել տվել եւ շուտով գորամասի տարածքում տեղի կունենա խաչքարի հանդիսավոր բացումը... Ես նրան էլ մեր կազմակերպության «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալով պարգևատրեցի:

Ոչ, մեր նենգ թշնամուն, որքան էլ որ նա ոտնձգություններ անի արդեն կայացած մեր պետության, երկրի դեմ, չի հաջողվի ոչինչ: Չի հաջողվի, քանի դեռ կա մեր բանակը, կան մարտերում թրծված նրա հրամանատարները, ումից իսկական ռազմագիտություն են սովորում սահմաններն ամուր պահող այսօրվա, եւ կտվորեն, վաղվա մեր զինվորները: Անկորուստ ծառայություն բոլորին եւ խաղաղություն՝ հայոց գույգ երկրին, հայ ժողովրդին:

Պատրաստ ենք այսուհետ եւս աջակցել Պաշտպանության նախարարությանն ու Պաշտպանության բանակին՝ ինչով կարող ենք: Հայոց բանակն ու ժողովուրդը մեկ մարմին են՝ մեկ հոգի: Այդպես կա՝ այդպես կլինի:

ԵՐԳՄԱՆԸ ՀԱՎԱՏԱՐԻՄ

Հասարակական կազմակերպությունների եւ կրթամշակութային հաստատությունների կողմից հարազատ բանակին ամեն կերպ աջակցելու առաքելությունը, որ գնալով ավանդույթի վերածվելու միտում է ձեռք բերում, շարունակվում է:

2015թ. դեկտեմբերի 17-ին մենք հերթական անգամ եղանք Պաշտպանության բանակի 9-րդ պաշտպանական շրջանի Ն. գորամասում:

Խմբի կազմում էինք ես՝ Վերա Գրիգորյանս, ԱԿԱՀՄ վարչության անդամ, անհայտ կորած ազատամարտիկի որդի Կարեն Գրիգորյանը, մայրաքաղաքի համար 6 դպրոցի տնօրեն Վիլեն Ղահրամանյանը եւ զինղեկ, Արցախյան ազատամարտի մասնակից, երրորդ կարգի հաշմանդամ Արմեն Մարտիրոսյանը, ով կռվել է լեզենդար Պետոյի հրամանատարության տակ, եւ ում կյանքը փրկել է հենց նա՝ Պետրոս Ղետոնյանը, համար 12 դպրոցի զինղեկ, պատերազմի մասնակից, պահեստագործի սպա, մայր Նվեր Լազարյանը, Շ. Ազնավուրի անվան ՄԿ տնօրեն, պատերազմի մասնակից Արմեն Հովսեփյանը, Հայ ավետարանչական ընկերակցության հոգեւորական, վերապատվելի Արամ Սկրտչյանը, ԼԳՀ ՊՆ ռազմահայրենասիրական դաստիարակության եւ հասարակական կազմակերպությունների հետ կապերի բաժնի սպա, կապիտան Դավիթ Սաֆարյանը, «Գոյամարտ» ծրագրի լրագրող Ալեքսեյ Ֆիրյանը եւ հեռուստաօպերատոր Դավիթ Վարդանյանը:

Կարճ գրույց՝ գորամասի շտաբի պետ, փոխգնդապետ Կարեն Հայրապետյանի, գորամասի հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Սեւակ Հայրապետյանի եւ հրամկազմի մյուս ներկայացուցիչների հետ /զնդի հրամանատար Հովիկ Աբրահամյանն այդ միջոցին դասավորությունում էր՝

դիրքապահների մոտ/, ապա մեր խումբը բաժանվեց երկու մասի. երկու զինղեկները, մեր կազմակերպության վարչության անդամն ու մշակույթի կենտրոնի տնօրենը մեր տարած ամանորյա առատ նվերների կեսը տարան դիրքերը, մյուս ենթախմբի անդամներս էլ զորամասում ներկա զինվորականների առջեւ, իսկ ավելի ճիշտ կլինի ասել՝ հետ, հանդես եկանք, եթե կարելի է այսպես ձեւակերպել՝ գաղափարա-մշակութային ծրագրով: Ռազմահայրենասիրական դաստիարակությանը միաված գրույցներին գործուն կերպով արձագանքում էին մեր երիտասարդ ունկնդիրները՝ զինվորներն ու սպաները, իսկ երբ վրա հասավ գեղարվեստական ելույթների պահը, զինվորները մեզ ուղղակի հիացրին՝ հանդես գալով եւ՝ պարով, եւ՝ երգով, եւ՝ ասմունքով: Շարքային Հայկ Սահակյանը նվագում էր իր ձեռքով եղեգից սարքած շվիի, Նվեր Ենգիբարյանը՝ նույնպես իր ձեռքով կաշվից պատրաստած «դիոլի» վրա: Հայկը նաեւ հայրենասիրական երգ երգեց, ասմունքեց...

Հետո տղաները հնչեցրին մեր ավանդական քոչարին, եւ զինվոր ու հյուր՝ խառնված իրար, պարեցինք այն պարը, որը ժամանակին Ռայխստագի պատի մոտ պարել են մեր խիզախ հայրերն ու պապերը: Հիմա էլ դեռ աչքիս առջեւն է շարքային Անդրանիկ Պողոսյանի թափով պարը: Ընդամենը երեք օր հետո նա զորացրվելու էր ծառայությունից, երեւի շատ էր կարոտել մորը, մայրիկներին նվիրված երգ երգեց... Կլառնետի վրա իր նվագով բոլորիս հիացրեց զինվոր Կարեն Ղազարյանը:

Տղաներին շատ դուր եկավ ՊՆ ռազմահայրենասիրական դաստիարակության եւ ՀԿ-ների հետ կապերի բաժնի սպա Դավիթ Սաֆարյանի ելույթը, իմ մայրական պատգամը, ընդհանրապես, բոլորի ելույթներն էլ ներծծված էին հայրենասիրության ոգով, տղաներն էլ լսում էին ուշադիր: Վիլեն Ղահրամանյանն իր համար եւս հերթական այցին զինվորներին ող-

ջունեց ոչ միայն իր, այլև՝ ղեկավարած դպրոցի ուսուցչական եւ աշակերտական կոլեկտիվների, ինչպես նաև՝ երեխաների ծնողների անունից ու նրանց հանձնեց նշված բոլորի ջանքերով հայթայթված ամանորյա առատ նվերները: Դատարկածեռն չէր եկել նաև վերապատվելի Արամ Սկրտչյանը, որը զինվորներին պատգամեց լինել լավ հայրենասեր եւ ազնիվ քրիստոնյա: Ջինվորներին շատ ուրախացրին եւ հուզեցին Շ. Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի սաների սրտառուչ նամակները, որոնք ընթերցեցի ես, քանի որ կենտրոնի տնօրենը դիրքայինների մոտ գնացածների հետ էր...

Միջոցառմանն առավել ակտիվ մասնակցածներին ես մեր կազմակերպության կողմից պարգևատրեցի շնորհակալագրերով, ինչպես նաև իմ հեղինակած գրքերից նվիրեցի նրանց: Հատուկ շնորհակալագրի արժանացան մարտական ծառայության մեջ հատկապես աչքի ընկած՝ կրտսեր սերժանտ Էդիկ Հայրյանը, սերժանտ Գուրգեն Գրիգորյանը, շարքայիններ Արման Եսայիլյանը, Խաչատուր Սարգսյանը, Վաղարշակ Սկրտչյանը եւ Կարեն Գրիգորյանը: Տղաները հայրենիքին ծառայում են տված երդմանը հավատարիմ:

Դիրքապահների մոտ եւս հետաքրքիր անցավ հանդիպումը: Այցի օրը համընկել էր երկու զինվորի՝ Արսենի եւ Արմենի ծննդյան օրվա հետ, եւ տղաներն այն նշում էին տորթով, որը պատրաստել էին տարբեր չոր թխվածքաբլիթներից, չգիտես ինչով՝ սիրուն էլ գունավորել-գարդարել էին այն:

Շուն էլ կա տղաների մոտ: «Աղոթեջանին դավաճանած» Աստծո չորքոտանին մի օր անցավ սահմանն ու եկավ տղաների մոտ: Պարզ երեսում էր, որ հետ դառնալու ցանկություն չունի եւ այդպես էլ մնաց: Նրան կերակրեցին, հետո էլ որոշ «գիտելիքներ» հաղորդեցին, ու հիմա իր սուր հոտառությամբ դիրքապահների օգնականն է դարձել. մի շրշյուն լսի առջեւից,

կողքից՝ իսկույն «իմաց է տալիս»...

Հրաժեշտից առաջ ես գորամասի շտաբի պետին եւ հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալին պարգևատրեցի մեր կազմակերպության պատվոգրով, ինչպես նաեւ նրանց խնդրեցի հրամանատար Հովիկ Աբրահամյանին հանձնել մեր «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալը: Չորամասում, ի դեպ, հանդիպեցի նր եւ ՀՀ ՁՈՒ մարտական պատրաստվածության վարչության պետ, գնդապետ Տիրան Խաչատրյանի եւ ՊԲ 2-րդ ՊՇ Ն. գորամասի հրամանատար, գնդապետ Գեղամ Գաբրիելյանի հետ: Նրանք ողջունեցին մեր նախաձեռնությունը՝ շեշտելով, որ նման հանդիպումները զգալիորեն բարձրացնում են զինվորների տրամադրությունն ու մարտական ոգին:

Ինչպես վերադարձին ասաց Արմեն Հովսեփյանը՝ մենք գնացել էինք շնորհավորելու մեր բանակային տղաների Ամանորը, խրախուսելու եւ ոգետրելու նրանց, բայց իրականում ինքներս նրանց կողմից ոգետրված վերադարձանք Ստեփանակերտ:

**«ՆՄԱՆ ՀԱՆԳԻՊՈՒՄՆԵՐԸ ԼԻՑՔ ԵՆ
ՀԱՂՈՐԳՈՒՄ ԲՈՒՆՈՒՄ»**

2015թ. դեկտեմբերի 25-ին ԼՂՀ պաշտպանության նախարարին առընթեր հասարակական խորհրդի մի խումբ անդամներ, նախարարի համապատասխան հրամանի իրականացման շրջանակներում, ՊԲ հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, գեներալ-մայոր Վարդան Բալայանի, ՊՆ ռազմահայրենասիրական բաժնի պետ, գնդապետ Բարեղան Մուրադյանի եւ վերոհիշյալ խորհրդի նախագահ Վիտյա Երամիշյանի ղեկավարությամբ, Ստեփանակերտի դպրոցների ներկայացուցիչների հետ միասին եղան ՊԲ զորամասերում՝ շնորհավորելու մեր զինվորականների Ամանորը:

Այն ենթախմբի, որին որպես հասարակական խորհրդի անդամ ամրացված էի ես, կորիզը կազմում էին մայրաքաղաքի համար 6 դպրոցի ներկայացուցիչները՝ տնօրեն Վիլեն Ղահրամանյանը, զինղեկ Արմեն Մարտիրոսյանը, դաստիարակչական աշխատանքների գծով դպրոցի փոխտնօրեն Նաիրա Աբրահամյանը, ուսուցիչներ, աշակերտներ:

Չանգվածային լրատվության միջոցների ներկայացուցիչներից առկա էին Արցախի հանրային հեռուստատեսության լրագրող Գենադի Երեմյանը, օպերատոր Մերուժան Մարտիրոսյանը: Խմբին ուղեկցում էին ԼՂՀ ոստիկանության Ստեփանակերտի ոստիկանության վարչության՝ անչափահասների գործերի գծով տեսուչ, ճանապարհային ոստիկանության ավագ լեյտենանտ Էլինա Սինասյանը, ՃՊ այլ աշխատակիցներ:

Խումբը եղավ Պաշտպանության բանակի առանձին հետախուզական գումարտակում:

...Չորամաս հասնելուց եւ հրամկազմի հետ ծանոթանալուց

հետո բոլորը հավաքվեցին զինվորական ճաշարանի դահլիճում: Չինվորականների դեմքերից երեսում էր, թե որքան ուրախ էին այդ հանդիպման համար:

Աշակերտները հանդես եկան գեղարվեստական հագեցած ծրագրով. երգ, պար, ասմունք, նախատոնական սրամտություններ, բարեմադրանքներ:

Քույր ու եղբայր Արմեն եւ Նունե Ոսկանյանները հիանալի կատարեցին «Կռիվ ենք գնում ախպերս ու ես» երգը, Էրիկ Ադամյանն արտասանեց Արցախի մասին բանաստեղծություն, հայկական պար պարեցին երկվորյակներ Ալվինա եւ Մարիա Աթանեսյանները: Ապա զինվորականներն ու աշակերտները միասին կատարեցին «Հայկական բանակ» հանրաճանաչ երգը: Դահլիճը դրդում էր ծափերից:

Չմեռ պապ-Արմեն Ավանեսովն ու Չյունանուշ -Անի Չաքարյանն իրենց վարպետ դերակատարմամբ հիացրին բոլորին: Հանդիպման գեղարվեստական մասն ավարտվելուց հետո «Չմեռ պապն» ու «Չյունանուշը» զինվորականներին բաժանեցին մեզ հետ տարած 130 կտոր ամանորյա նվերները:

Պաշտպանության բանակում արդեն մեկուկես տարի ծառայող կրտսեր սերժանտ Հայկ Գալստյանն իր բոլոր ծառայակիցների անունից շնորհակալություն հայտնեց խմբին՝ միաժամանակ վստահեցնելով, որ հետախուզական գումարտակը միշտ կազմուպատրաստ է հայրենիքի պաշտպանությանը, պատրաստ է դիմագրավելու նենգ ու դավադիր թշնամու ոտնձգությունները, հաղթահարելու ամեն դժվարություն՝ գերազանց ծառայություն ասպառնալով համար: Վիլեն Դահրամանյանն ու ես էլ մեր եւ Արցախի ողջ ժողովրդի անունից շնորհակալություն հայտնեցինք բանակին՝ հայրենյաց սահմանների պաշտպանությունը պահանջված կերպով իրականացնելու համար եւ բոլորին մաղթեցինք ուրախ ու անփորձանք Ամա-

նոր, ինչպես նաև՝ անփորձանք տարի.,. Ես մեր կազմակերպության անունից ԱԿԱՀՄ «Հայրենիք եւ հավատ» մեղալ հանձնեցի առանձին հետախուզական գումարտակի հրամանատար, փոխգնդապետ Արմեն Պետրոսյանին:

Հրամանատարը, երախտագիտության խոսք հղելով խմբին՝ հույս հայտնեց, որ ստեղծված կապը կշարունակվի ու կխորանա: Նման հանդիպումները, շեշտեց Ա. Պետրոսյանը, շատ կարեւոր են այն առումով, որ եւ՛ զուտ մարդկային, եւ՛ մարտական լիցք են հաղորդում բանակում ծառայողներին:

Մեր բանակն ու ժողովուրդը երկմիասնություն են եւ այդպես կլինի միշտ. գումարտակին հրաժեշտ տալիս այս միտքն էր, որպես բովանդակալից օրվա ընդհանրացում, պտտվում յուրաքանչյուրիս ուղեղում:

**ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՍԱՏԱՐՈՒՄԸ ԲԱՆԱԿԻՆ
ՊԱՐՏՔ Է ՈՒ ՉՀՆԱՅՈՂ ԽՆԳԻՐ**

Այս անգամ՝ 2016 թվականի հունվարի 12-ին, մենք՝ մի խումբ հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, իսկ ավելի կոնկրետ՝ ԱՀ ԱԿԱՀՄ նախագահ Վերա Գիրգորյանս, ՋԱՀՄ նախագահ Արթուր Առստամյանը, Շ. Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանը, «Առաջ, Արցախ» ԵՀԿ նախագահ Արթուր Հայրապետյանը, ԱՀ ՊՆ ռազմահայրենասիրական դաստիարակության եւ հասարակայնության հետ կապերի բաժնի սպա, կապիտան Նունե Աբաղյանը, եղանք Պաշտպանության բանակի 4-րդ պաշտպանական շրջանում:

...Ն. գործասի հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Արա Քամայանի եւ հրամկազմի մյուս անդամների, գնդի երեց Գարիկ սարկավազ Ասրյանի հետ նախնական թռուցիկ զրույցից հետո եղանք գումարտակներում, որտեղ զինվորների, հատկապես՝ ժամկետային ծառայությունը նոր սկսածների, հետ ծայր առավ անկեղծ ու բաց խոսակցություն: Ջրուցում էինք նրանց սրտին հարազատ թեմաներից՝ տան, հարազատների, սիրած աղջկա հանդեպ կարոտի, ծառայության առաջին շրջանին հատուկ՝ ֆիզիկական ծանրաբեռնվածությունների հաղթահարման դժվարության, ընտանեկան նեղ շրջանակին փոխարինած մեծ կոլեկտիվին որքան հնարավոր է՝ արագ ու սահուն մերվելու անհրաժեշտության ու կարողության ձեռք բերման մասին / ճաշարանում, օրինակ, զինվորը ճաշելու է նստում իր նման մեկուկես հազարի հետ/: Փոխվատահոության ջերմ մթնոլորտում էր ընթանում զրույցը, հետեւապես եւ՝ գոհություն պատճառում երկու կողմին:

Այդպես էլ՝ անբռնազբոսիկ եւ աննկատելի, ընդլայնվեց խո-

սակցությունը՝ շոշափելով արդեն ավելի լուրջ խնդիրներ. սահմանի, դիրքերի պաշտպանություն՝ հաճախակի լարվող իրադրությունում, զինվորական կարգապահության խստիվ հետեւում, մարդու համար բնական զգացումներից մեկի՝ վախի հաղթահարման «մեխանիկա», կամքի ու կարողության մշակում սպաների, ավագ ընկերների, մարտական ծառայությունում արդեն որոշակի փորձառության տեր զինվորների աջակցությամբ, հավատարմություն՝ տված զինվորական երդմանը եւ այլն:

Պետք է խոստովանենք, որ եթե մեր՝ հյուրերիս խոսքը, խոսք էր խրախուսման ու ոգեւորման, ապա տղաների խոսքն էլ խոսք էր վստահեցման՝ առ այն, որ հայրենիքի սահմանները գտնվում են հուսալի ձեռքերում:

Ի դեպ ասենք, որ նկատեցի, թե մեր այցին միացած՝ ստեփանակերտցի Արսեն Հայրապետյանի ելույթը, ով նոր է ավարտել պարտադիր զինվորական ծառայությունը բանակում, ինչպիսի հետաքրքրությամբ էին լսում ունկնդիրները: Արսենը նրանց հետ խոսում էր «իրենց իսկ լեզվով», առավել մատչելի, քան կարող էր մեզանից մեկը... Երիտասարդը խոսում էր զինվորական հիմնական անհրաժեշտությունների շուրջ, որոնք կարծես թե մանրուքներ են, բայց իրականում շատ կարեւոր են: Չհնվորը հավասարապես պետք է լավ տիրապետի եւ դրանց:

Մենք տղաներին ուրախացրինք մեր տարած նվերներով; Ինքներս ճաշարանում նստելով շաքարային զինվորների կողքին՝ համտեսեցինք զինվորական խոհանոցի ճաշերից եւ մյուս բարիքներից՝ համոզվելով, որ հայ զինվորը սնվում է՝ ինչպես հարկն է:

Մեզ հետ զորամաս էինք տարել Շ. Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի եւ Սայաթ-Նովայի անվան երաժշտական ուսումնարանի սաներից կազմված մի խումբ, որը զինվորների

ու սպաների առջեւ հանդես եկավ մշակութային հագեցած ծրագրով: Նրանք կատարեցին հայրենասիրական երգեր, ազգային եւ այլ պարեր, ասմունքեցին, եւ նրանց հետ միասին հանդես էին գալիս զինվորները...

Տեսնել էր պետք հայրենյաց պաշտպանների գոհության եւ ուրախության որակը միջոցառման ողջ ընթացքում: «Արցախի բալիկներ» երգի-պարի համույթի անդամ Աննա Սկրտչյանը կատարեց բանակին նվիրված, ինչպես նաեւ՝ մայրական թեմաներով երգեր, երաժշտական ուսումնարանի սան, վոկալիստ Լուսինե Մարտիրոսյանը՝ մեծ ու փոքր հայրենիքներին /Հայաստան, Արցախ/ նվիրված երգեր, զորամասի 4-րդ գումարտակի 11-րդ վաշտի շարքային Արեն Հակոբյանը՝ «Կանգնիր, կանգնիր, կարուսել» երգը, որի մեղեդու տակ դահլիճում պարել սկսեցին բոլորը...

Նայելով տղաների ուրախ դեմքերին՝ մտածում էի այն մասին, թե որքա՞ն կարետոր է, ուղղակի անհրաժեշտություն՝ հասարակական կազմակերպությունների, եւ, ընդհանրապես՝ քաղաքացիական հասարակության կողմից, հարազատ բանակին բարոյապես, անհրաժեշտ դեպքերում նաեւ՝ ամեն կերպ օժանդակելը:

Ես մեր կազմակերպության՝ ԼԳՀ ԱԿԱՀՄ մեղալով, պարզեւատրեցի գնդի հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ Արա Քամալյանին, շնորհակալագրերով՝ մարտական ծառայությունում աչքի ընկած՝ արդեն նշյալ 11-րդ վաշտի 8-րդ ջոկի հրամանատար Լեռնիկ Բարսեղյանին, զորամասի ԳԶՀՀ ջոկի հրաձիգ -գեմիթային, շարքային Գետրոզ Հարությունյանին, 10-րդ վաշտի 2-րդ ջոկի շարքային Սաշա Խաչատրյանին:

Վստահ եմ, որ այդ հանդիպման հաճույքն ու ոգետորությունը երկար կուղեկցի բոլորին...

ՀԱՅ ԶԻՆՎՈՐԸ ԼԱՎ ԳԻՏԻ ՈՒՄ ԵՎ ԻՆՉ Է ՊԱՇՏՊԱՆՈՒՄ

Փետրվարի 9-ին հանրապետության պաշտպանության նախարարին առընթեր հասարակական խորհրդի մի խումբ անդամներով եղանք Պաշտպանության բանակի Հյուսիսային ուղղության ստորաբաժանումներում՝ ծանոթանալու հայրենյաց պաշտպանի առօրյային, մեր խոսքն ասելու եւ ունկնդրելու՝ նրանցը: Պետք է խոստովանեմ, որ մեր տեսածն ու լսածն ավելին էր, քան՝ պատկերացնում էինք...

Հենց սկզբից հանդիպեցինք գորամասի հրամանատարական կազմի հետ, ապա հրամանատարի տեղակալ, փոխգնդապետ Արթուր Սկրտչյանի եւ սոցիալ-իրավական բաժնի սպա-իրավաբան Սուրեն Սկրտչյանի ուղեկցությամբ եղանք գումարտակներում, մասնավորապես՝ չորրորդ եւ հինգերորդ: Վերջինիս 13- 14-րդ վաշտերի զինվորների հետ բավականին անկեղծ ու անկաշկանդ զրույցներ ունեցանք եւ ինչպես նման բոլոր դեպքերում՝ առաջին հերթին հետաքրքրվեցինք նրանց տրամադրությամբ ու ինքնազգացողությամբ: Տղաները մեզ շատ ուրախացրին իրենց այն պնդումով, թե ամեն ինչ նորմալ է, դժվարություններ, իհարկե, լինում են, բայց եւ՝ հաղթահարվում: Էլ ի՞նչ զինվոր, որ դժվարության չհանդիպի, իրավացիորեն նկատեց նրանցից մեկը, մեզ տղամարդ դարձնողը հենց դժվարության հաղթահարումն է:

Մեզ շատ ոգեւորեց, որ նրանց մարտական ոգին բարձր է: Դրանում համոզվեցինք նաեւ դիրքերից վերադարձած հերթափոխի հետ շփվելուց, խոսելուց: Բոլորս էլ գիտենք, թե սահմանին մեկ-մեկ ինչ աստիճանի լարվածություն է լինում...Մեզ առավել հետաքրքրողը նորակոչիկներն էին, ուստի զրույցեցինք եւ նրանց գումարտակի հետ: Խմբի չորս անդամներս էլ՝

հանրապետության խորհրդարանի պատգամավոր եւ Արցախ-
յան պատերազմի վիրավոր Վարդգես Ուլուբաբյանը, կրթու-
թյան ու գիտության նախարարության աշխատակից Մուրադ
Շահրամանյանը, «Հայրենյաց պաշտպան» ԵՀԿ փոխնախա-
գահ Անդրանիկ Գրիգորյանը եւ տողերիս հեղինակը, նրանց
կոչեցինք զինվորական կարգապահության անթերի կատար-
ման, ռազմական գործի՝ ըստ ամենայնի յուրացման, հոգեկան
արիության եւ ընկերական համերաշխության: Ինձ շատ դուր
եկավ Վարդգես Ուլուբաբյանի գրույցը տղաների հետ, խոսում
էր, կարելի է ասել, «նրանց լեզվով» եւ շատ ջերմ ընդունվեց:
Բոլորս էլ պատվիրեցինք լինել համարձակ, բայց եւ՝ զգույշ,
հատկապես՝ դիրքային ծառայության ժամերին...

Հենրիկ Սարգսյանը վարդենիսցի է, բարձրագույն կրթու-
թյան տեր: Տասնինը ամիս է՝ զինծառայության մեջ է, սեր-
ժանտ է: Քիչ փորձ ունեցողներին օգնում է, բացատրում, հու-
սադրում: Ասում է՝ մենք երկու մեծ պարտականություն ունենք՝
լավ ծառայել հայրենիքին եւ ողջ վերադառնալ տուն: Տղան գի-
տի ինչ է ասում. տանն իրեն սպասում են մայրն ու տասնվե-
ցամյա քույրը... Ընտանիքի հենասյունն ինքը պիտի լինի: Չո-
րամասում մեր գտնվելու համեմատաբար կարճ միջոցին ան-
գամ /դե, մեկ օրն ի՞նչ է/ նկատեցինք եւ սպաների /մասնավո-
րապես՝ հինգերորդ ուսումնական գումարտակի հրամանա-
տար Պողոս Պետրոսյանի, վաշտի հրամանատար, ավագ լեյ-
տենանտ Հարութ Մինասյանի/ հոգատար վերաբերմունքը
զինվորների նկատմամբ: Խիստ ու պահանջկոտ են՝ գործում եւ
հոգատար՝ բոլոր պահերին:

Շարքային Վաչագան Բաղդասարյանն ինչպե՞ս էր
հպարտ ու վրա տալով՝ պատմում.

-Գիտե՞ք, որ պաշտպանության նախարարի հետ ենք ճաշ-
ել... Այո՛, հենց իր՝ զեներալ-լեյտենանտ Լեւոն Մնացականյա-

նի հետ: Եկել էր մեր Ամանորը շնորհավորելու, բա՛: Գիրքերն է բարձրացել, այնտեղ էլ բաժակ բարձրացրեց՝ ի պատիվ բանակի ու հայրենիքի: Հատուկ մեր՝ զինվորներին, կենացը խմեց... Հիմա էլ եմ ակամայից ժպտում՝ հիշելով տղաների անկեղծության աստիճանը: Հովհաննես Քոչարյանի /Երեւանից է, Աջափնյակում է բնակվում ընտանիքը/ ասածը մեխված մնում է հիշողությանս մեջ: Պատմում էր՝ ինչպես է առաջին անգամ դիրքապահության գնացել:

-Երբ հասանք այնտեղ, տեսա՝ ոտքերս թուլանում են... Ամոթ չլինի ասելը՝ վախից: Չգտում էի ցույց չտալ, չէր լինում... Բայց երբ դիտակետից նայեցի եւ ընդամենը երկու հարյուր մետր հեռավորության վրա տեսա Թավթառա թուրքական գյուղն ու այնտեղ՝ հակառակորդի անցուղարձը, արյունս խաղաց երակներումս, ու ինքս ինձ ասացի՝ լա՛վ նայիր, դրանք քո ժողովրդի ու հայրենիքի երդվյալ թշնամիներն են, դու պետք է քո հողը պաշտպանես նրանց ոտնձգությունից: Պատկերացնում էք, վախս՝ ոնց որ միանգամից սրբած՝ դեն գցած... Հիմա հանգիստ գնում եմ «գործիս», պարզապես զգույշ եմ մնում, որ կույր կամ նշանակետային գնդակի թիրախ չդառնամ: Էդքան բան:

Հովհաննեսն էլ է ասում՝ տանն իրեն սպասում են մայրն ու քույրը... Տե՛ր Աստված, դու նրանց բոլորին պահապան լինես:

Շարքային Արմեն Կոթոյանի համար Արցախը նոր աշխարհ է, պատմական հայրենիքի՝ իր համար նոր բացահայտվող մի մասը: Ինքը Չավախքից է, բայց քանի որ Երեւանի պոլիտեխնիկականում է սովորում ու երեւանյան գրանցում ունի, երկրորդ կուրսից գորակոչվել՝ այստեղ է ծառայում: Նա էլ է ասում, որ զինվորը խստորեն պետք է հետեւի հրահանգներին, թեթեամտություն չանի, օրինակ՝ դիրքում առանց սաղավարտի գլուխը չբարձրացնի եւ այլն: Ինչ մնում է դիրքերին, դրանք

շատ ապահով են սարքված եւ գնալով ավելի են ամրապնդվում:

Ըստ ջերմուկցի, կրտսեր սերժանտ Ռուբիկ Եսայանի՝ հատկապես լավ ծառայող տղաները խրախուսանքի են արժանի եւ օրինակ են նորակոչիկների համար: Այդպես, անկեղծ գրույցի ընթացքում, ամեն մեկը հայտնում էր իր կարծիքը:

Մենք խմբով այցելեցինք եւ բուժկետ: Այն նորակառույց է ու հազեցած պահանջվող ժամանակակից սարքերով ու մյուս պարագաներով, ստացիոնար էլ կա, հարկավոր եղած դեպքում վիրահատություններ են կատարվում: Ջորամասի բժշկական ծառայության պետ Սարգիս Վլասյանը մեզ բացատրեց, թե տղաներից ով ընթացիկ բուժման ինչ խնդիր ունի:

Այդ օրը ծանոթացանք եւ գորանոցի մնջարանի, ճաշարանի եւ վերջինիս խոհանոցի սանիտարա-հիգիենիկ վիճակին ու գոհ մնացինք տիրող մաքրությունից: Ծաշարանի պետ, ավագ ենթասպա Արմեն Բլուզյանի աչքից չի վրիպում ոչինչ... Ծաշի ժամանակ տղաների հետ գրույցից, ինչպես նաեւ անձամբ մեր կատարած համտեսումներից համոզվեցինք, որ նրանք ստանում են ամենօրյա առողջ ու համով սնունդ: Ծիշտ է, ցանկություն հայտնեցին, որ ճաշացուցակում քաղցրավենիք էլ լինի...

Օրվա մեր ծրագիրը եզրափակվեց Թալիշի ակումբում սպայական ու զինվորական կոնտինգենտի հավաքով, որի ժամանակ մեր ու զինծառայողների միջեւ տեղի ունեցավ «հարց ու պատասխանի ժամ»: Վերջում եւ մեր Միության անունից պատվոգիր հանձնեցի զինվորական ծառայությունում հատկապես աչքի ընկած շարքային Լիպարիտ Աբրահամյանին եւ շնորհակալագիր՝ շարքային Անդրանիկ Գալոյանին, ինչպես նաեւ հավաքի մասնակիցներին բաժանեցի իմ հեղինակած գրքերից:

Ընդ որում, իմ առաջարկությամբ «թեկնածուների ընտրու-

թյունը» տեղի ունեցավ ոչ թե հրամանատարության, այլ հենց իրենց՝ հավաքին ներկա զինվորների կողմից: Մեր այդ, այսպես ասած՝ ժողովրդավարական քայլը, դուր էր եկել եւ՛ սպաներին, եւ՛ զինվորներին: Տեսնել էր պետք տղաների անկեղծությունը եւ ուրախությունը՝ պարգևատրված ընկերների համար...

«ՊԵՏՔ ԼԻՆԻՒ ԿԾԱՌԱՅԵՄ ԱՎԵԼԻՆ ԷԼ»

Վերնագիրն առաջակերտների մեջ՝ որպես ուրիշի խոսք: Իսկ այդ ուրիշը պաշտպանության բանակի, որքան էլ որ տարօրինակ կամ անբնական թվա՝ նորակոչիկ է, գյումրեցի Անդրանիկ Շախյանը: Տղաները պատմում են, որ միայն նա չէ, որ արագ է հարմարվել զինվորական կյանքին եւ ընդհանրապես, դժգոհ չէ կյանքի նոր վիճակից: Բանակն, ասում են, տղամարդու տեղ է, եւ իրենք ոտք են դրել հենց տղամարդ դառնալու ճանապարհը... Ասում են՝ մեր ազգը ճակատագրի բերումով շատ է նվազել, եւ հայ մայրերն այդ կապակցությամբ անելիք շատ ունեն՝ երկրին պարզելու շատ ու շատ զավակներ: Ուրիշ ելք չկա, հայոց հայրենական սահմանների պաշտպանությունը կախված է մեզանից:

Ասել, որ մեզ՝ «Սատարենք հարազատ բանակին» կոչի Նախաձեռնող խմբի անդամներիս համար, տղաների նման դատողությունն ու տրամադրությունը հաճելի էր եւ ուրախալի՝ նշանակում է ոչինչ չասել: Ես պատմում եմ մեր հերթական այցից, որը տեղի ունեցավ ս.թ. փետրվարի 17-ին: Այս անգամ տղաների մոտ էինք գնացել համեմատաբար թեթեւ կազմով. ես էի, մեր կազմակերպության երկու անդամ՝ Սասուն Հովսեփյանն ու Կարեն Գրիգորյանը /անհայտ կորած ազատամարտիկների զավակներ են/, Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանը՝ «Արցախի բալիկներ»-ից մի քանիսի հետ միասին, երաժշտական ուսումնարանի սան Լուսինե Մարտիրոսյանը, հանրային հեռուստատեսության լրագրող Գենադի Երեմյանն ու օպերատոր Մերուժան Մարտիրոսյանը եւ, իհարկե, պաշտպանության նախարարության ներկայացուցիչը, տվյալ այցին՝ ԱՀՏԱ բաժնի մշակութա-լուսավորչական աշխատանքների բաժնի պետ, փոխգն-

դասպետ Գառնիկ Ավանեսյանը:

Առաջինն այցելեցինք ՊԲ թիվ 36534 գորմասա:

Բնականաբար, սկզբում ծանոթացանք հրամկազմի հետ, եւ տեղի ունեցավ թուրքիկ գրույց, որը, սակայն, չնայած կարճ լինելուն՝ խոր հետք թողեց մեզ վրա: Դե, դատեցեք ինքներդ. մենք, ինչպես պարզվեց, գտնվում էինք որպես մարտական հերթապահություն կրող՝ Չինված ուժերում առաջին տեղը զբաղված գորմասում... Եվ ոչ միայն դա. նաեւ՝ Պաշտպանության բանակում նույն գծով լավագույնը հանդիսացող, ապա եւ՝ Ռազմական խորհրդի «Պատվո դրոշը» նվաճած գորմասում:

ԱՀՏԱ գծով գորմասի հրամանատարի տեղակալ Արսեն Աղաբեկյանի հետ շրջեցինք ամենուր. եղանք եւ զինվորական ճաշարանում /խոհանոցով հանդերձ/, եւ ճաշատեսակներից համտեսեցինք, ինչպես ասում են՝ սեփական համապատասխան զգայարաններով համոզվելու, թե ինչպիսի սնունդ է տրվում մեր զինվորին: Արդյունքում եւ՝ մաքրությունից զոհ մնացինք, եւ՝ սննդի բազմազանությունից ու համից: Ես սա փաստում եմ, ինչպես կփաստեի, եթե ձեռքս դրած լինեի Սուրբ գրքի վրա... Բուժկետում էլ եղանք, այդ թվում եւ՝ վերջինիս մեկուսարանում, որտեղ սեզոնային գրիպով հիվանդներն են ապաքինվում:

Շուրջ 250 նորակոչիկների ներկայությամբ համերգ կազմակերպեցինք. երգեցին Լուսինեն եւ «Արցախի բալիկներ»-ից Աննա Սկրտչյանը, հետո նրանց միացողներ եղան զինվորներից. կրտսեր սերժանտ Երեմ Կարապետյանն ասմունքեց Պ. Սեւակի ստեղծագործություններից, սերժանտ Մխիթար Սարգսյանը հոգեպարար ոգեշնչմամբ կատարեց «Մարտիկի երգը»: Ես նրանց պարզեատրեցի. Երեմին՝ մեր կազմակերպության շնորհակալագրով, Մխիթարին՝ պատվոգրով:

Փոխգնդապետ Աղաբեկյանին նույնպես պատվոգիր հանձնեցի:

Այնուհետև, նորակոչիկների չորս վաշտի /13-14-15-16-րդ/ քաժանեցիկ մեզ հետ տարած նվերների կեսը, որովհետև այդ օրը մեկ ուրիշ զորամաս էլ պիտի այցելեինք: Հիմնականում լայն տեսականու քաղցրավենիք էինք տարել, ինչն, ի դեպ, շատ էր տղաների սրտով...

Ծանոթությունը թիվ 35383 զորամասի հետ նույնպես սկսվեց հրամկազմի հետ հակիրճ զրույցից, հետո անցանք նորակոչիկների մոտ եւ նրանց համար կրկնեցինք ծրագիրը. նվերների հանձնում, համերգ, հայրենասիրական թեմայով զրույցներ: Հրամանատարությանն ու զինվորական ողջ կոնտինգենտին փոխանցեցինք նվերների հանգանակման գործում մեզ ձեռք մեկնած «Արցախագագ» ընկերության տնօրեն Սեյրան Սիքայեյանի, «SBS» ընկերության տնօրեն Բորիս Բարսեղյանի եւ «Պետրոլ-սերվիս» ընկերության տնօրեն Էդուարդ Վերդյանի մաղթանքը՝ «հպարտ ենք ձեզնով, տղաներ, եւ պատրաստ՝ միշտ ու ամեն ինչով օգնելու բանակին, նրան թիկունք կանգնելու»:

Ես ինձ հետ օրինակներ էի վերցրել մեր կազմակերպության զրքերից եւ դրանք հանձնեցի զորամասի զրադարանին: Այդտեղ էլ լավ ծառայող տղաներից երկու հոգու խրախուսեցի շնորհակալագրով ու պատվոգրով: Պատվոգրի արժանացավ եւ փոխգնդապետ Սիեր Սարգսյանը, իսկ զորամասի հրամանատար Կարեն Գրիգորյանին հանձնեցի ԱԿԱՀՎ «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալ: Բանն այն է, որ նա, ինչպես պարզվեց, մեր կազմակերպությունում ժամանակին անհայտ կորած գրանցված, հետո թուրքական գերությունից հրաշքով փրկված՝ մուշկապատցի Շահմուրադ Գրիգորյանի որդին է: Ինքն էլ Արցախյան պատերազմի գործուն մասնակից եւ չորս անգամ վի-

րավորված... Հանդիպումը բավականին հուզիչ էր: Կարենն անգամ այն հիշեց, թե ժամանակին ինչպես եմ այցելել իրենց գյուղ ու տուն, հետո էլ փոքրիկ կինոնկար պատրաստել՝ հորը եւ գերությունից փրկված մի քանի ազատամարտիկի նվիրված:

Մեր բանակը մեր անվտանգության միակ երաշխավորն է, ու մենք՝ Արցախի ժողովուրդս, հասարակությունը, պետք է հնարավոր ամեն ինչով աջակցենք նրան, բարձրացնենք ծառայող տղաների մարտական ոգին, ամեն ինչ անենք՝ նրանց առողջ եւ անվտանգ ծառայության համար:

ՀԱՎԱՏՈՎ ՈՒ ՈԳՈՎ ԼԻՆԵԼ ԶԻՆՎՈՐԻ ԿՈՂՔԻՆ

Արցախում շարունակվում է «Սատարում հարազատ քանակին» կոչի Նախաձեռնող խմբի առաքելությունը: Շարունակվում է, որովհետեւ բանակը միշտ պետք է իր թիկունքում, ավելին՝ իր կողքին, զգա ժողովրդի շնչառությունը եւ սատարող ձեռքը: Շարունակվում է, որովհետեւ դա ժամանակավոր ձեռնարկում չէ, այլ՝ բարոյառագմավարական մշտական դիրքորոշում եւ կոնկրետ գործ:

Այս անգամ՝ ս. թ. Նախաձեռնող խումբը, մասնակցությամբ իմ եւ պատերազմի ժամանակ անհայտ կորած խաղաղ բնակչուհու դուստր Նադեժդա Նազարյանի, Ստեփանակերտ քաղաքի կրթության, մշակույթի եւ սպորտի աշխատողների արիկազմակերպությունների «Այգեշատ» միության նախագահ Ալվինա Ծատրյանի, Շ. Ազնավուրի անվան կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանի /«Արցախի բալիկներ» համույթով հանդերձ/, այցելել է հարավ-արեւելյան ուղղության երեք գործառնա: Մեզ հետ տարել ենք մեծ քանակությամբ նվերներ՝ քաղցրավենիք եւ այլ մթերքներ, հիգիենայի պարագաներ, հուշանվերներ, որոնք տեղերում բաժանել ենք գումարտակներին:

Այդ ամենի ձեռքբերմանը հովանավորչության սկզբունքով Նախաձեռնող խմբին օգնել են «Բեյզ մեթրլզ» ընկերությունը, «Մեշտա» արտադրական կոոպերատիվը, անհատական կարգով՝ վերոնշյալ Նադեժդա Նազարյանը եւ, իհարկե, իր բաժինն է ներդրել ԱԿԱՀՄ-ը:

...Հարավային ուղղության Ն. գործառնաում մեզ դիմավորեցին հրամանատարի տեղակալները՝ գնդապետ Դավիթ Դավթյանը, մայոր Պարգեւ Մարտիրոսյանը, մայոր Արտակ Վանյանը: Հանդիսավոր հավաքում հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով

տեղակալ Ա. Վանյանն ընթերցեց «Մեր բանակը հուսալի ձեռքերում է» թեմայով շարադրությունների մրցույթի հաղթողին՝ գորամասի հրամանատարի հրետանային գծով օգնական Ռոմա Լալայանին, ձեռքի ժամացույցով պարգևատրելու մասին ԼՂՀ Պաշտպանության նախարար, ՊԲ հրամանատար, գեներալ-լեյտենանտ Լեւոն Մնացականյանի հրամանը, ես էլ նշված նվերը հանձնեցի զինժառայողին: ԱԿԱՀՄ կողմից ինքս էլ դրվագագարդ հուշանվեր էի տարել, որը նույնպես հանձնեցի հասցեատիրոջը, ինչպես նաև ԱԿԱՀՄ «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալով պարգևատրեցի ԱՀՏԱ գծով տեղակալին:

Այնուհետև, տեղի ունեցավ մշակութային միջոցառում, հնչեցին հայրենասիրական ելույթներ, հայրենյաց սահմանն ամուր պահելու պատգամներ, համույթը հանդես եկավ գեղարվեստական ծրագրով՝ երգ, պար, սամունք: Յնցող էր պատկերը, երբ զինվորները երեխաների հետ կատարեցին հայոց հայտնի եւ հնագույն պարը՝ «Բերդպար»... Ինչպես տեսնում եք, թեև մշուշ էր իջնում այդ պահին, մեր լուսանկարիչը բաց չթողեց առիթը՝ անմահացնելու այդ պահը, այնպես որ նկարի նվազ պարզության համար, կարծում ենք, մեզ կների ընթերցողը...

Մինչ թնդում էին երգն ու պարը, ես անկեղծ ու ջերմ մթնոլորտում նույնիսկ առանձնագրույց ունեցա զինժառայողներից մի քանիսի հետ: Պայմանագրային ծառայող Սամվել Ավանեստվը պատմեց, որ ինքը նախկին բաքվեցի է, իրենց ընտանիքն Արցախ է բռնագաղթել Բաքվի հայտնի ջարդերի ժամանակ: Կին ու երեխաներ ունի, ապրում են Մարտունու շրջանի Ջիվանի գյուղում: Ասում է՝ մեր բանակի վաղվա-մյուս օրվա երկու զինվոր է մեծանում իր տանը... Սարո Պետրոսյանը պայմանագրայինի արդեն տասը տարվա ստաժ ունի եւ գտնում է, որ պարտադիր զինժառայությամբ անցնողների կողքին իր նման-

ների ներկայությունը շատ կարեւոր է եւ՝ բարոյահոգեբանական առումով, եւ՝ որոշակի փորձի փոխանցման: Լէյտենանտ Ռոբերտ Առաքելյանը Երեւանի «պոլիտեխնիկի» շրջանավարտներից է, տանը ծնողներ ու քույր ունի եւ ասում է՝ պարտադիր ծառայողներից յուրաքանչյուրն էլ թիկունքում հարագատներ ունի, եւ մեր պարտքն է օգնել նրանց՝ ծառայությունը պահանջվածի ու գուտ մարդկային առումով... համեմատաբար թեթեւ տանելու համար:

Ազնիվ խոսք, անհնար է նկարագրել զինծառայողների ուրախությունն այդ հանդիպման համար: Նրանք անընդհատ ցանկություն էին հայտնում, որ նման հանդիպումները լինեն պարբերական... Հանդիպման ավարտին տեսնվեցինք ու զրուցեցինք նաեւ զորամասի հրամանատարի՝ փոխգնդապետ Մարտին Ջհանգիրյանի հետ. դիրքերից էր վերադարձել...

Երկրորդ զորամասում եղանք օրվա երկրորդ կեսին: Մարտական պատրաստության գծով զորամասի հրամանատարի տեղակալ, փոխգնդապետ Արթուր Քոչարյանը մեզ ծանոթացրեց հրամկազմի հետ, ապա նրա եւ զորամասի սպա-հոգեբան, մայոր Միքայել Աբրահամյանի ուղեկցությամբ հանդիպում ունեցանք 3-րդ, 4-րդ եւ 5-րդ գումարտակների հետ: Այստեղ փոխգնդապետն անձամբ ընթերցեց պաշտպանության նախարարի հրամանը՝ իրենց զորամասի միանգամից երեք զինծառայողի պարգեւատրման մասին՝ որպես վերոնշյալ շարադրությունների մրցույթում մրցանակային տեղեր գրավածների, ինչպես նաեւ հանձնեցինք նվերները: Հարկ է նշել, որ ռազմահայրենասիրական թեմաներով ամենամյա օրինակելի շարադրությունների մրցույթ սահմանելու գաղափարը սրանից ինը տարի առաջ հղացել է մեր կազմակերպության կողմից, եւ առաջին տարվա թեման նվիրված է եղել Ազատամարտում անհայտ կորած տղաներին... Այդ կարեւոր գործին սրտանց

աջակցել են կրթության եւ գիտության նախարարությունը /կրթության Ստեփանակերտի քաղաքային բաժնով հանդերձ/, ինչպես նաեւ՝ պաշտպանության նախարարությունը/:

Հետաքրքիր անցավ մշակութային միջոցառումը: Չգացինք, որ տղաները պարզապես ծարավ են նման հանդիպումների: Մենք նրանց ոգետրեցինք, նրանք էլ՝ հաստատապես մեզ...- Միայն նման հանդիպումների ընթացքում է մարդ հասկանում, թե ինչ աստիճանի կարեւոր է նախաձեռնող խմբի կատարած առաքելությունը՝ բանակ-ժողովուրդ կապի ամրապնդման շրջանակում: Մեզ հետ տարած ապրանք-մվերների երկրորդ բաժինը բաժանելով գումարտակներին եւ ավարտած համարելով օրվա առաքելությունը՝ խումբը վերադարձավ Ստեփանակերտ: Մեզանից յուրաքանչյուրի ձեռքին կար թանկ պարզեմներ զինվորների նվիրած ծաղիկները...

**ԱՌԱՆՁԻՆ ՄՈՏՈՂՐԱՉԳԱՅԻՆՆԵՐԻ ՄՈՏ՝
ԱՎԱՆԳԱԿԱՆԻ ՎԵՐԱՃԱԾ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅԱՄԲ**

«**Ս**ատարում հարազատ բանակին» կոչի Նախաձեռնող Խմբի հերթական հանդիպումը ԱՀ ՊԲ հերթական ստորաբաժանման հետ տեղի ունեցավ 2016 թվականի մարտի 17-ին: Այցելեցինք բանակի Հյուսիսային ուղղության առանձին մոտոհրաձգային զորամաս: Խմբի կազմում կային եւ՝ հին, եւ՝ նոր անդամներ, հներից՝ տողերիս հեղինակը, Շ. Ազնավուրի անվան մշակութային կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանը՝ այսպես ասած, իր «բալիկներով» /խոսքն «Արցախի բալիկներ» համույթի մասին է/, հուսամ՝ մասնավորապես Արցախում ընթերցողներին իրենց բազմանգամյա մասնակցությամբ արդեն ծանոթ, Ստեփանակերտի համար 6 դպրոցի տնօրեն Վիլեն Ղահրամանյանն ու զինղեկ Արմեն Մարտիրոսյանը եւ Սայաթ-Նովայի անվան երաժշտական ուսումնարանի սան, երգչուհի Լուսինե Մարտիրոսյանը: Նորերի թվում էին պատերազմի ժամանակ անհայտ կորած ազատամարտիկի զավակ Կարեն Գրիգորյանը, «Նորայր-Հրայր եղբայրներ» արտադրական կոոպերատիվի ներկայացուցիչ Կարինե Սամսոնյանը, հանրապետության ժողովրդական արտիստ Քաջիկ Հարությունյանը, «Գրիգոր Նարեկացի» համալսարանի ուսանող, երգիչ Գետրոգ Միրզոյանը, ՊԲ «Մարտիկ» պաշտոնաթերթի լրագրող Երազիկ Հարությունյանը:

Մեր զինվորականների համար նվերների հանգանակմանն այս անգամ մեծ չափով մասնակցել է «Նորայր-Հրայր եղբայրներ» արտադրական կոոպերատիվի տնօրեն Մանվել Դավթյանը: Նվերների իրենց բաժինն են ունեցել եւ մեր կազմակերպությունն ու հ. 6 դպրոցի տնօրինությունը: Մեկ անգամ եւս տեղին է շեշտել, որ մեր բանակն ունի անհրաժեշտ ամեն

ինչ, եւ մասնակի չափով հընթացս փոխվող մեր խմբերի արած-տարածը հարկավոր է համարել խորհրդանշական օգնություն մեր ժողովրդի անվտանգության առաջին երաշխավորին՝ հարազատ բանակին... Ինչ ու ինչքան էլ որ մենք տանելու լինենք տղաների համար, երեւոյթն ամենից առաջ ունի բարոյական նպատակ եւ բարոյահոգեբանական աջակցություն է նախ եւ առաջ՝ 18-20 տարեկան մեր զինվորներին, ովքեր գտնվում են զինվորական պարտադիր ծառայության մեջ: Բանակը պետք է զգա մեզ իր թիկունքում, իսկ ինչպե՞ս կարող է դա զգալ, եթե գոնե մեկ-մեկ չտեսնի իր կողքին...

Այժմ, երբ արտահայտեցի, որքան ինձ է թվում, այս ոչ երկրորդական միտքը, անցնեմ մեր վերջին /առայժմ՝ վերջին/ հանդիպման մանրամասներին:

...Խմբին ընդունեց զորամասի հրամանատարն ինքը՝ փոխգնդապետ Կարեն Ջալալյանը եւ առաջին հերթին մեզ ծանոթացրեց հրամանատարական կազմի հետ: Այնուհետեւ, տեղի ունեցավ հանդիպման պաշտոնական մասը: Թույլատրելիության սահմաններում մեզ պատկերացում տվեցին զորամասի առանձնահատկությունների եւ անցած ուղու մասին, մենք էլ ներկայացրինք մեր առաքելության նպատակներն ու կատարածը՝ անցած աշնանից սկսած մինչեւ այս՝ ընթացիկ զարուհը... Պաշտոնական մասը տեղի ունեցավ զորամասի բակում՝ սպայական ու զինվորական կոնտինգենտի ներկայությամբ: Մեր խմբի յուրաքանչյուր անդամի խոսքը, ելույթը նման հանդիպումների ընթացքում, պարզ է, առաջին հերթին պարունակում է պատգամ՝ գերազանց ծառայել հայրենիքին, ու երկրորդ հերթին՝ հորդոր, որ տղաներն անփութորեն եւ անհարկի չվտանգեն իրենց կյանքը, լինեն զգույշ եւ աչալուրջ՝ հուսալիորեն խուսափելու թշնամու նկրտումներից ու գնդակներից՝ ողջ-առողջ տուն վերադառնալու համար:

Մեզ հետ տարել էինք քաղցրավենիք, այլ մթերքներ, զինվորական ներքնագգեստի կոմպլեկտներ, հիզիենայի պարագաներ եւ այլն: Այդ ամենը բաժանվեց զինվորներին: Քանի հարմար պահն է, ասեմ, որ դեռ Ստեփանակերտում՝ նախապես, մեկ հատուկ արկղ էի պատրաստել՝ պահակային ծառայության մեջ աչքի ընկած զինվորների համար եւ հանձնեցի նրանց:

Հանդիպման երկրորդ մասը, որ իր մեջ պիտի ներառեր գրական-մշակութային բավականին հետաքրքիր ու հագեցած ծրագիր, վատ եղանակի պատճառով հնարավոր չէր անցկացնել բաց երկնքի տակ. սկսել էր առատ ձյուն տեղալ: Խնդիրը շատ արագ լուծվեց. միջոցառումն անցկացրինք հենց ընթացքից հարմարեցված զինվորական ճաշարանի սրահում:

Ուզում եմ շեշտել մի հանգամանք. այն, որ մեր նմանատիպ միջոցառումների «աղը» համարում ենք իրենց՝ զինվորական կոնտինգենտի մասնակցությունը մշակութային ծրագրին: Եվ պատկերացրեք, որ արդեն բավականին խիտ թվով անցկացված միջոցառումներից ոչ մեկի ժամանակ էլ հուսախաբ լինելու կամ հիասթափվելու առիթ չի եղել... Ինչո՞ւ հարկ համարեցի անդրադառնալ այս խնդրին: Քո բանակի զինվորը հաճախ է լինում թշնամուն դեմ-հանդիման՝ խրամատում, բլինդաժում՝ ցերեկը, թե գիշերային խավարում՝ հսկելով պետության սահմանը, ու մշտապես ենթակա է վտանգի: Այդ նույն զինվորին երբ տեսնում ես ուրախ ու թափով շրջան մտած՝ պարելիս, զգում ես, որ սահմանն, իրոք, հուսալի ձեռքերում է, մնում է՝ բանակի թիկունքում խաղաղ կյանք վայելող ժողովրդի յուրաքանչյուր միավոր ջանա այդ բռնցքված ուժին ինչ-որ ուժ գումարել՝ ինչպես մեր Նախաձեռնող խումբը: Այդ դեպքում միայն կարող ես հանգիստ սրտով անկողին մտնել... Ամեն անգամ՝ ստորաբաժանումներում լինելիս, ես գրուցում եմ մեր զինվոր-

ների հետ, եւ դրանում բացառություն չկազմեց այս հանդիպումը: Տեսնել-լսել էր պետք շարքայիններ Շիրակ Եսայանի, Սուրեն Սահակյանի, Արթուր Առաքելյանի, Ռոբերտ Գանիելյանի, Ռազմիկ Աղամիլյանի եւ մյուսների անկեղծ խոստովանությունները՝ հասկանալու, թե տղաների համար ինչ աստիճանի կարեւոր է թիկունքայինների արմունկն զգալն իրենց կողքին:

Վերադառնամ, սակայն, միջոցառմանը: Այս անգամ դրան հատուկ երանգ հաղորդեց հանրապետության ժողովրդական արտիստ Քաջիկ Հարությունյանի արհեստավարժ ասմունքը: Տղաների դեմքի արտահայտությունը նկարագրել հնարավոր չէ. կարծես լրացուցիչ ականջներ էին փոխ առել՝ լավ լսելու նրան: Հոյակապ էին Գեորգ Միրզոյանի եւ Լուսինե Մարտիրոսյանի երգային կատարումները: Եվ ընդհանրապես, զինանձնակազմը մեծ բավականությամբ ու ոգետությամբ էր ընդունում յուրաքանչյուրի ելույթ՝ լինել երգ, պար, թե ասմունք:

Հանդիպման հանդիսավոր պահերից մեկն էլ ինչպես ես, այնպես էլ՝ երեւոյթին առնչված բոլորը, համարում ենք պարզեւատրման «պարտադիր» գործընթացը...Եվ, բնականաբար, առանձին մոտոհրաձգայինների թվից եւ արժանացողներ եղան մեր կազմակերպության պատվոգրերին ու շնորհակալագրերին՝ բարեխիղճ ծառայությունում աչքի ընկածները եւ մշակութային միջոցառմանն էլ ակտիվորեն մասնակցածները: Իսկ գորամասի հրամանատարին՝ փոխգնդապետ Ջալալյանին էլ, հանձնեցի ԱԿԱՀՄ «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալ՝ նշելով, որ նրան, ինչպես եւ մեր բոլոր ուշադիր ու հոգատար հրամանատարներին, համարում ենք զինվորի երկրորդ հայր...

ԱՆՍՊԱՍԵԼԻ ՇՐՋԱԳԱՐՉ

Նախաձեռնող խումբն առաքելության շրջանակներում պատրաստ էր հերթական այցով լինելու ՊԲ ստորաբաժանումներից մեկում, եւ այդ նպատակի համար ԱԿԱՀՄ գրասենյակում, սովորականի պես, կենտրոնացված էին հարյուրին մոտ կապոցներ ու արկղեր՝ անհրաժեշտ իրերով ու մթերքներով լի... Ու՞մ մտքով կանցներ, որ այդ ամենը, պաշտպանության նախարարի հետ պայմանավորված, նախատեսված զորամասը տանելու փոխարեն, կտանենք... զինվորական հոսպիտալ... Պետք է այցելելինք 8-րդ առանձին մոտոհրաձգային բրիգադ՝ թարմացված ծրագրով, որն իր մշակութային բաժնում ներառում էր Հայաստանից մեր կողմից հրավիրված երկու հայտնի անձանց՝ Գեորգ Չնաբերդցուն, ով ատամներով քաշում- տանում է ավտոմեքենան եւ աճպարար Սլավա Հայրապետյանին:

***

...Այն, ինչ տեղի ունեցավ, տեսականորեն այնքան էլ անպասելի չէր, եւ այդուհանդերձ... Գիտեինք, անշուշտ, որ Ադրբեջանը երբեւէ նորից է պատերազմական գործողություններ սկսելու մեր դեմ, եւ առաջին հերթին՝ այն ժամանակ, երբ Արցախի անկախության ճանաչման խնդիրը դրվի իրա՛վ գործնական հարթության վրա... Նման հիմք կար շաբաթ առաջ, թե ոչ՝ մեզ հայտնի չէ, այդ մասին գուցե թե տեղյակ էին դիվանագիտական ու քաղաքական ոլորտի ամենաբարձր դեմքերը, հատկապես՝ նրանք, ում ձեռքերում են, այսպես ասած, աշխարհի «կառավարման լծակները», բայց փաստն այն է, որ օրերս մեր լկտի թշնամին նորից, այս անգամ արդեն՝ հրադադարի հաստատումից ի վեր, աննախադեպ լայնամասշտաբ

/եթե համեմատելու չլինենք 1992-1994թթ. պատերազմի հետ/ մարտական հարձակողական գործողություններ սկսեց Արցախի Հանրապետության դեմ՝ պետական սահմանի ողջ երկարությամբ: Կվերածվի՝ այդ հարձակումը տեական պատերազմի, թե ոչ՝ ցույց կտա ժամանակը, իսկ առայժմ իմ երկիրն ու բանակը ծանր գոտեմարտի մեջ են, հետ են մղում հակառակորդի գրոհները, ինչպես նաև հակահարձակողական գործողություններ են ծավալում նրա դեմ:

...Երեկ՝ 2016թ. ապրիլի 4-ին, առաջին միտքը, որ ծագեց մեր գլխում, այն էր, որ մեր հանգանակած ամեն ինչը տանենք զինվորական հոսպիտալ՝ բաժանելու վիրավոր մարտիկներին: Ստեփանակերտի կենտրոնական զինվորական հոսպիտալ՝ նրանց այցելելու էին եկել ինձանից բացի, առանձին հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ էլ, չխոսելով արդեն Պաշտպանության նախարարին առընթեր հասարակական խորհրդի անդամների, ինչպես նաև՝ լրագրողների մասին: Այստեղ էլ բոլորիս սպասում էր օրինական հպարտությունը մեր բանակի զինվորների կեցվածքի համար: Նրանց՝ նոր կամ մեկ-երկու օր առաջ ծանր վիրահատություն տարածներին անհանգստացնել, անշուշտ, չէր կարելի, եւ հարազատներին ու մյուսներին անընդհատ այդ մասին էին հիշեցնում բուժաշխատողները:

Նույն օրը նույն նպատակով եղա եւ երկրորդ՝ Իվանյանում գործող հոսպիտալում, ուր կարճատե գրույցի հնարավորություն ունեցա համեմատաբար թեթև վիճակում գտնվող տղաներից մեկի հետ: Նա՝ գյումրեցի Հարություն Մանուկյանը, ութ ամիս է, ինչ ժամկետային ծառայության մեջ է: Իրեն դրսևտրել է որպես բարեխիղճ ու կարգապահ զինվոր:

-Պաշտպանության բանակի Հյուսիսային ուղղությունում է մեր գորամասը ծառայություն իրականացնում.-հանդարտ խո-

սել սկսեց Հարութը: -Կոնկրետ իմ ծառայությունից գոհ եմ, ի վերջո, հայրենիքի սահմանն եմ պաշտպանում... Առաջ էլ մեր դիմաց հակառակորդն իրեն հանգիստ չէր պահում, ներթափանցման փորձ էր անում, հրետակոծում... Բայց այս վերջին օրերի հարձակման թափն ուրիշ էր, հետո էլ իմացանք, որ միայն մեր ուղղությամբ չէ, որ վիճակն այդպիսին է: Ես Թալիշի պոստում եմ վիրավորվել... Դե, բժիշկներն, ինքներդ էլ տեսնում եք, ամեն ինչ անում են՝ մեր կյանքը փրկելու եւ առողջությունը պահպանելու համար: Բախտս, երեւի, բերել է, կենդանի եմ մնացել... Գիտեմ, որ թուրքն իր արժանի պատիժն ստանում է ու կստանա: Ինչ ասեմ, հայրենի հողի մի թիզն անգամ չենք տա թշնամուն...

Ես շտապեցի նրան լռեցնել եւ ասացի, որ քանի դեռ ունենք արծիվ տղաներ, քանի դեռ կա մեր փառապանծ բանակը, այդպես էլ կլինի, կպահենք հայրենիքը եւ այն կժաղկեցնենք օր-օրի: Թշնամին իր նպատակին չի հասնի:

-Քեզ ու մյուս վիրավորներին էլ, Հարութ ջան, շուտափույթ առողջություն ենք մաղթում: Շուտ ոտքի վրա տեսնենք բոլորիդ,-բարենաղթեցի ես եւ հրաժեշտ տվեցի խիզախ զինվորին:

ՄԱՐՏՆՉՈՂ ՏՂԱՆԵՐԻ ՄՈՏ

Այսօր՝ 2016թ. ապրիլի 6-ի առավոտյան, հնարավոր եղավ մեկ այլ խմբի հետ լինել դեռ հերոսական մարտերը շարունակող Պաշտպանության բանակի 4-րդ պաշտպանական շրջանի դիրքերում:

Երեսնից ժամանել էր «Չինվոր» հասարակական կազմակերպությունների համակարգող խորհրդի նախագահ Մարգարիտա Խաչատրյանը, ում հետ եւ՝ համագործակցական, եւ՝ անձնական մտերիմ կապի մեջ եմ երկար տարիներ եւ շնորհակալ եմ նրանից՝ իմ կողմից ղեկավարվող հասարակական կազմակերպության՝ ԱԿԱՀՄ նկատմամբ, ցուցաբերած ուշադրության համար:

Պաշտպանության նախարարության ներկայացուցիչների ուղեկցությամբ ուղեորվեցինք դեպի դիրքեր: Տիկին Մարգարիտան հսկա մեքենայով մեծածավալ օգնություն էր բերել իր հետ, ես էլ դատարկ չէի գնում տղաների մոտ, նախարարությունը մեքենա տվեց՝ այն տեղ հասցնելու համար...

Առանձին տանկային բրիգադի հրամանատար, գնդապետ Թաթուլ Հայրապետյանի հետ եղանք քողարկված պոստերում, տարած նվերները բաժանեցինք 12 դիրքի: Մարտական գործողությունների ընթացքում իրենց հերոսականությամբ հատկապես աչքի ընկած զինվորներին Մ. Խաչատրյանը պարգևատրեց «Չինվոր հայրենյաց», իսկ ես՝ մեր ՀԿ-ի «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալով:

Աքսիոմատիկ ճշմարտություն է, որ մարդ որքան էլ անվախ ու հմուտ լինի՝ պատերազմական գործողությունների ընթացքում բնական որոշակի սթրես է տանում... Տղաների դեմքին դրա «ստվերը» կարելի էր տեսնել, սակայն բարձր էր նրանց մարտական ոգին, ինչը շատ ուրախացրեց մեզ: Տասնութից-

քսան տարեկան այդ պատանիներն անսխալ ու դիպուկ են գործել արտակարգ լարված, անգամ կարելի է ասել՝ ճակատագրական իրադրությունում՝ թշնամուն թույլ չտալով քայլ իսկ առաջ գալ դեպի պետական սահմանի՝ իրենց վստահված հատվածը:

Մենք նրանց հրաժեշտ տվեցինք՝ վստահ, որ երկրի սահմանների պաշտպանությունը հուսալի ձեռքերում է: Վերադարձի ճանապարհին արդեն իմացանք, որ Ադրբեջանի խնդրանքով եւ Ռուսաստանի Դաշնության միջնորդությամբ սահմանվել է հրադադար...

Այդպես է, երբ ագրեսորը տեսնում է, որ մերոնք վճռակաճապես անցնում են հակահարձակման, դիմում է շահագրգիռ երրորդ կողմին եւ նրա օգնությամբ կանգնեցնում մեր հաղթական երթը: Մի՞թե ճիշտ այդպես չէր եւ 1994 թվականի մայիսին...

ԱՅՅԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԲՐԻԳԱԴ

Արցախի Հանրապետության Պաշտպանության բանակի հրետանային բրիգադ էինք գնում ոչ սովորական տրամադրությամբ... Նախկինում տեղի ունեցած մեր հանդիպումներն այդ գորամասի զինվորականների հետ եղել էին այցեր՝ բանակի հերթական ստորաբաժանում, բայց հիմա, երբ անցել ենք Ապրիլյան պատերազմով, մեզ սպասում էր հանդիպում իրենց հերոսությունն այդ պատերազմում գործնականորեն ապացուցած սպաների ու զինվորների հետ:

Դատեցեք ինքներդ. հակառակորդը նպատակ ուներ տանկային հզոր գրոհով ճեղքել պաշտպանության մեր բնագիծը՝ հույս ունենալով թափի հաշվին ամենակարճ հատվածով արագ մտնել Ստեփանակերտ... Ու եթե չլինեիր հենց այս բրիգադի հրամանատարության ու փառապանծ հրետանայինների հերոսական հակազործողությունը, ով գիտի, թե ինչ ավարտ կունենար այդ ավանտյուրան: Փաստն այն է, որ թշնամու նախատեսածը տեղի չունեցավ, ու տեղի չունեցավ ան մեր արժիվ տղաների շնորհիվ:

Յուրաքանչյուր պարգևի ինքնին արդեն ներկայացնում է տիրոջը, ապա եւ՝ շատ բան հուշում այն իրադարձության մասին, որի շրջանակներում մարդը վաստակել է դրան արժանանալու իրավունքն ու պատիվը: Համոզված եմ, ընթերցողին ցանկացած պերճ խոսքից ավելին կասի հետեւյալ թվարկումը. ՀՀ նախագահի հրամանագրով՝ ապրիլյան մարտական գործողություններում իրենց գերազանց դրսևորած հրետանային բրիգադից «Արիություն» մեղալով պարգևատրվել են՝ 1-ին դիվիզիոնի հրամանատար, փոխգնդապետ Մարատ Մաթևոսյանը, 1-ին ու 2-րդ ռեակտիվ դիվիզիոնների հրամանատարներ, փոխգնդապետներ Արսեն Ասրյանն ու Բորիս Բաբայանը,

օպերատիվ բաժնի պետ, փոխգնդապետ Նվեր Գրիգորյանը, «Մարտական ծառայություն» մեդալով՝ դիվիզիոնի շտաբի պետ, մայոր Արտյոմ Մարտիրոսյանը, մայոր Գեորգ Գասպարյանը: Բրիգադի հրամանատար, գնդապետ Գրիգորի Սահակյանն էլ արժանացել է «Մարտական խաչ 1-ին աստիճան» շքանշանի: Սպաներից բացի, եղել են եւ պարգևատրված զինվորներ, որոնց բախտ չունեցանք տեսնելու, որովհետեւ արդեն ավարտել են պարտադիր զինծառայությունն ու վերադարձել տները:

Այցը, որ տեղի ունեցավ օրերս, նախատոնական էր, այսինքն՝ հայրենյաց պաշտպաններին «հյուր էինք գնացել» հենց նրանց Ամանորն ու Մուրբ Ծննդյան տոներ շնորհավորելու: Ինքնըստինքյան հասկանալի է՝ ոչ ձեռնունայն, տասնութ արկղ նվերներ էինք տարել:

Նվերը՝ նվեր, բայց առավել կարեւորը, որքան մեզ է թվում, մեր գրույցն էր տղաների հետ: Մայրական մեր պատգամներն ու, ինչո՞ւ չէ՝ որոշակի հարցերում նաեւ՝ հորդորը:

«Մատարում հարազատ բանակին» Նախաձեռնող խումբը, որն այս անգամ ներկայացնում էին Անհայտ կորած ազատամարտիկների չորս մայրեր, Չոհված ազատամարտիկների միության նախագահը՝ կազմակերպության մի քանի անդամ-մայրերի հետ, Արցախի սոցիալական ծրագրերի հիմնադրամի, «Նորայր-Հրայր» արտադրական կոոպերատիվի, «Այգեշատ» արհմիության ներկայացուցիչները, «Մենք ենք, մեր սարերը» երգի-պարի պետական համույթի մեներգիչ Վիտալի Դազարյանը, ՊԲ ռազմահայրենասիրական բաժնի ներկայացուցիչը, եւս երկու հոգի՝ Արցախի հանրային հեռուստատեսության լուրերի բաժնից /լրագրող եւ օպերատոր/:

Սկզբում հանդիպելով բրիգադի հրամանատարական կազմի հետ՝ շնորհավորեցինք նրանց առաջիկա Ամանորը, հետո

եղանք զորանոցում, զրուցեցինք զինվորների հետ, նրանց համար կազմակերպեցինք համերգ: Հաջորդ հասցեն ստորաբաժանումներն էին, վերջում էլ եղանք զորամասի բուժնաստում եւ անխտիր բոլոր հիվանդներին /ուղիղ 40 հոգու/ առատ բաժին հանեցինք մեր ոգետրիչ խոսքից ու ամանորյա նվերներից:

Ջորամասի հրամանատար, գնդապետ Գրիգորի Սահակյանի հետ պայմանավորվեցինք, որ արկղների հիմնական մասը հետո ստորաբաժանումներին կբաժանի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Գագիկ Արզանգուլյանը:

Բրիգադի սպաների եւ զինվորների հայացքներից պարզ երեւում էր, թե որքան ուրախ էին հանդիպման համար: Իսկ թե մեզ ինչ են տալիս նման հանդիպումները, մեկ անգամ չէ, որ ասել եմ... Այժմ միայն մի միտք կարող եմ ավելացնել. երբ մենք՝ լինելով զորամասերում, զրուցում ենք զինվորների հետ՝ դարձած մի փոքրիկ օղակ, յուրովի շարունակում ենք նրանց հոգատար ծնողների եւ ծառայությունում կոփմամբ ու դաստիարակությամբ զբաղվողների, հայրենասիրությամբ ու խիզախությամբ ոգեշնչողների գործը:

Վերջում ավելորդ չեմ համարում ներկայացնել Ապրիլյան լարված օրերի եւ ընդհանրապես, բրիգադի մասին զորամասի հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Գ. Արզանգուլյանի՝ անվիճելիորեն համապարփակ խոսքը:

- Ազգը միշտ էլ գոհ է լինում, երբ նրան հմտորեն հիշեցնում են նրա պատմությունը, նա ուրախանում է իր նախնիների բարեգործություններով եւ ծաղրում նրանց թերությունները, որոնք ինքը վաղուց վերացրել է:

Մարդու, իսկական մարդու համար կարելու է միայն մի բան՝ սիրել իր ժողովրդին, իր հայրենիքը եւ ծառայել սիրով ու հոգով:

Մեզ համար թանկ են ծնողները, թանկ են երեխաները, մեր-

ձավոր ազգականները, բայց որեւէ բանի նկատմամբ սիրո մասին բոլոր պատկերացումները միավորված են մեկ բառի մեջ՝ «Հայրենիք»:

Ազնիվ մարդը չի տատանվի անհրաժեշտ դեպքում մեռնել հայրենիքի համար... Այս սկզբունքով են դաստիարակվում եւ ծառայում բրիգադի զինվորներն ու սպաները, բրիգադ, որ կազմավորվել է 1993թ. սեպտեմբերի 1-ին եւ անցել ողջ Արցախյան պատերազմով: Այդ շրջանում այն գործել է Սամվել Սաֆարյանի, Սերգեյ Բարսեղյանի, Լեւոն Մնացականյանի հրամանատարության ներքո: Հեշտ չի եղել բանակի եւ պատերազմի ուղին: Թշնամու մահաբեր գնդակը խոցել է բազմաթիվ հայորդիների: Փա՛ռք ու պատիվ բոլոր նրանց, ովքեր իրենց կյանքը զոհաբերեցին հանուն հայրենիքի: Այդ պանծալի անձինք են փոխգնդապետ Սամվել Սաֆարյանը, կապիտան Սուրեն Անտոնյանը, շարքայիներ Կամո Հայրապետյանը, Գառնիկ Պողոսյանը, Արսեն Սաֆարյանը, այլք: Չորամասի կայացման ու զարգացման գործում ուրույն տեղ ու դեր է ունեցել փոխգնդապետ Ալեքսանդր Աբրահամյանը, ով կյանքից հեռացավ երիտասարդ հասակում: Մենք պարտավոր ենք նրանց հիշատակը վառ պահել:

2010թ. սեպտեմբերի 4-ին զորամասի հրամանատար, գնդապետ Գրիգորի Սահակյանի անմիջական մասնակցությամբ հուշարձան-խաչքար կառուցվեց. այդ գործում մեծ աջակցություն են ցուցաբերել բրիգադի հակատանկային դիվիզիոնի սպաներն ու զինվորները: Հիշատակը մարդկային կյանքի մեծագույն իմաստն է, նշում է հրամանատարը, իսկ կյանքը հասկանալու համար անհրաժեշտ է պահպանել դարերի հիշատակը:

Հագեցած է ընթանում հրետանային բրիգադի առօրյան: Հրամանատար Գրիգորի Սահակյանի գլխավորությամբ ճիշտ

Ժամանակին առաջադրվում եւ անթերի կատարվում են մարտական խնդիրներն ու առաջադրանքները, քանզի ամեն հայ, լինի զինվոր, թե սպա, գիտակցում է, որ իր սրբազան պարտքն է լավ ծառայել հայրենիքին:

Չորամասում տիրում է խաղաղ ծառայողական մթնոլորտ, ամուր պահպանվում եւ ամրապնդվում է զինվոր-սպա փոխհարաբերությունը, ամրապնդվում է մարտական պատրաստականությունը, եւ բարձր մակարդակի վրա են բարոյահոգեբանական մթնոլորտն ու վիճակը: Չորամասը դաստիարակում է ազգին արժանի զինվորներ, ովքեր քաջ գիտակցում են, որ հաղթում է նա, ով գիտի, թե երբ կարելի է մարտավարել, որ անհրաժեշտ է խաղաղ օրերին նախատեսել ամեն բան, ինչ կարող է օգտակար լինել պատերազմի ժամանակ: Հենց այդ կապակցությամբ զորամասը հաճախակի է մասնակցում գորավարժություններին եւ ցուցաբերում բարձր արդյունքներ: Հարկ է նշել, որ զորամասի գրանցված հաջողությունների մեջ մեծ նշանակություն ունի հրամանատար, գնդապետ Գրիգորի Սահակյանի քրտնաջան աշխատանքը, ճիշտ բռնած ծառայողական դիրքն ու կողմնորոշումը: Օժտված լինելով մարդկային բարձր հատկանիշներով՝ նա կարողանում է բարձր պահել զորամասի եւ Հայոց բանակի պատիվը:

Բանակն ազգի հետ անկապտելի ամբողջություն է: Հենց այդ սկզբունքներից ելնելով՝ հրետանային բրիգադը շարունակում է ամրապնդել բանակ- դպրոց սերտ կապը՝ որպես ուսումնադաստիարակչական գործընթացի հաջողության գրավական ու կարեւորագույն խնդիր: Մեր զորամասին են կցված Ստեփանակերտի համար 11 ավագ, համար 12 միջնակարգ եւ «Ֆիզմաթ» դպրոցները, Մ. Մաշտոցի անվան համալսարանը: Ենթաշեֆ հաստատությունների աշակերտներն ու ուսանողները հաճախակի են այցելում մեզ թե՛ գործնական, թե՛ ճանաչո-

ղական նպատակներով /յուրաքանչյուր հայ երեխա պարտավոր է իմանալ, թե ինչ է հայրենասիրությունը, ազգասիրությունը/: Նրանք մեծ հաճույքով են այցելում գորամաս, ծանոթանում զինվորների առօրյային, տոն օրերին՝ հանդես գալիս իրենց համերգային ծրագրերով: Չինանձնակազմն իր հեթին լավ ընդունելություն է կազմակերպում երեխաների համար՝ ցույց տալով նրանց գորամասի խաղաղ եւ միաժամանակ, հզոր բազուկը: Նման հանդիպումները կրում են շարունակական եւ նպատակային բնույթ:

Չորամասում պատշաճ մակարդակի վրա է հոգեւոր դաստիարակությունը: Ժամանակ առ ժամանակ գորամաս են այցելում հոգեւոր սպասավորներ, քահանաներ: Այդ հանդիպումները զինվորների եւ սպաների հետ դրական ազդեցություն են ունենում: Արցախյան պատերազմում բազմաթիվ հոգեւորական ֆիդայիներ զենքը ձեռքներին մարտնչել են թշնամու դեմ, եւ այսօր նրանք իրենց հոգեւոր սպասավորությամբ նույնպես աջակցում են Հայոց բանակի առաջընթացին:

Բրիգադի հրամանատարությունը կարծում է, որ անհրաժեշտ է ներդաշնակ զարգացած անձի ձեւավորման համար օգտագործել զինվորների ձգտումը դեպի պարզեցություն, գովեստները զինվորների մեջ լավագույնը դառնալու ձգտումը: Այդ իսկ պատճառով գորամասում հաճախակի են կազմակերպվում ինտելեկտուալ խաղեր, տարբեր բնույթի միջոցառումներ՝ նվիրված հիշարժան օրերին, զոհված ազատամարտիկներին:

Այսպես, մեր գորամասում ծառայող զինվորները պատշաճ հարաբերությունների մեջ են մեկը մյուսի հետ. նրանք ընդունակ են համատեղ ծառայել, մտածել եւ զարգացնել իրենց առօրյան:

Այս տարիների ձեռքբերումները ոչ միայն նրանում են, որ

մենք կարողացել ենք հաղթել, բարձրացնել մեր բանակի մարտունակությունը, այլ նաև՝ այն բանում, որ չափազանց կարճ ժամկետում ստեղծվել է բանակ, որը եթե ոչ քանակական, ապա որակական առումով կարող է մրցակցել տարածաշրջանի եւ աշխարհի հզոր բանակների հետ:

2014 թվականի ապրիլի 23-ին ՀՀ նախագահ Ս. Սարգսյանի հրամանագրով հայրենիքի պաշտպանության գործին բերած նպաստի, ցուցաբերած արիության, մարտական բարձր պատրաստվածության եւ զինվորական օրինակելի կարգապահության համար հրետանային բրիգադան պարգևատրվել է «Մարտական խաչ երկրորդ աստիճանի» շքանշանով:

2015 թ. արդյունքներով զինված ուժերում եւ պաշտպանության բանակում զորամասը ճանաչվեց լավագույն հրետանային զորամաս՝ պարգևատրվելով համապատասխան պատվոգրոշով, որը հանդիսացավ ողջ անձնակազմի բարձր կարգապահության եւ բարեխիղճ ծառայության արդյունքն ու հպարտության առարկան:

Ապրիլյան չհայտարարված այս պատերազմում մենք ցույց տվեցինք հակառակորդին, որ մենք պատրաստ ենք պատերազմի եւ մեր գործողություններով սաստեցինք ու լռեցրեցինք նրան՝ ետ շարտելով ելման դիրքեր ու պատճառելով ահռելի կորուստներ:

Մեր հրետանավորների դիպուկ համազարկերը՝ հրամանատարությամբ զորամասի հրամանատարի, շարքից հանում էին հակառակորդի զինտեխնիկան ու խուճապի էին մատնում ազերի զինվորներին, ինչպես ասվում է՝ «ցանկացած պայմաններում, ցանկացած ժամանակ՝ հրետանու դիպուկ կրակ», եւ ամեն մի արձակված արկի հետ հակառակորդին ենք հասցրել այս կարգախոսը: Սա է մեր կարգախոսը, սրանով ենք առաջնորդվել «քառօրյա» պատերազմի ժամանակ եւ սրանով ենք

առաջնորդվում հիմա:

Ուտքի էր ելել աշխարհի հայությունը, ովքեր բարոյական եւ նյութական աջակցություն էին ցուցաբերում իրենց եղբայրներին ու քույրերին, կազմավորում էին կամավորական խմբեր, որ Հայրենիքի առաջին իսկ կանչով շտապեն օգնության:

Մենք մի բռունցք էինք՝ Հայաստան-Արցախ-Սփյուռք, եւ այդ բռունցքն ուժով իջնում էր մեր ժողովրդի խաղաղ գոյակցությանը սպառնացող դաժան ոսոխի գլխին:

Հայրենիքի սահմանները պաշտպանելիս ցուցաբերած բացառիկ խիզախության, անձնուրաց քաջության եւ անմնացորդ նվիրումի համար գորամասի հրամանատար, գնդապետ Գրիգորի Սահակյանին ՀՀ նախագահը 2016թ. սեպտեմբերի 21-ին պարգևատրել է «Մարտական խաչ առաջին աստիճանի» շքանշանով:

Ապրիլյան մարտական գործողությունների ժամանակ առաջադրանքների կատարմանը նպաստող հմուտ, նախաձեռնող, համարձակ գործողությունների, զորքերի մարտական պատրաստվածության ապահովման, երկրի սահմանները պաշտպանելիս ցուցաբերած ծառայությունների համար փոխգնդապետ Բ. Բաբայանը, փոխգնդապետ Մ. Մաթեոսյանը, փոխգնդապետ Ա. Ասրյանը, մայոր Ա. Պետրոսյանը պարգևատրվել են «Արիության համար» մեդալով, մայոր Ա. Մարգարյանը, մայոր Գ. Գասպարյանը, կապիտան Խ. Մինասյանը, ավագ լեյտենանտ Գ. Նիկողոսյանը՝ «Մարտական ծառայություն» մեդալով, իսկ թվով 67 ժամկետային զինծառայողներ՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարի կողմից՝ գերատեսչական մեդալներով:

«Թեժ մարտերի մասնակցած մեր տղաները չեն մտածել, որ այդ պահին ինչ-որ հերոսական քայլ են կատարում, նրանք ուղղակի վճռական պահին կայացրել են ըստ իրենց ամենա-

ճիշտ ու անհրաժեշտ որոշումը՝ գիտակցելով, որ քայլն այդ կարող է նաև մահաբեր լինել»։ Գնդապետ Գ. Սահակյանը հիշելով սահմանում կանգնած այսօրվա զինվորներին՝ հիշեցրեց, որ պակաս հերոսություն չէ նաև հերոսների արյամբ սրբագործված հողը պաշտպանելը եւ վստահեցրեց, որ այսուհետ եւս, եթե անհրաժեշտ լինի, թշնամուն արժանի հակահարված են տալու։ «Այնուամենայնիվ, Աստծուց խնդրում են, որ մեր ազգին խաղաղություն բերի։ Որովհետեւ մենք մարտադաշտում հերոսացած շատ տղաներ ունենք, ովքեր սակայն կարող էին հերոսանալ գիտության կամ արվեստի ոլորտներում», - անկեղծացավ գնդապետը (մեջբերում զորամասի հրամանատարի հարցազրույցներից մեկից)։

Բրիգադը պատրաստ է ցանկացած պահի հրետանու դիպուկ կրակ ապահովել»։

**«ՇՈՒՏՈՎ ԿԶՈՐԱՅՐՎԵՄ, ԲԱՅՅ ԵՐՔ ԷԼ ՊԵՏՔ ԼԻՆԻ,
ՊԱՏՐԱՍ ԵՄ ՎԵՐԱԳԱՌՆԱԼ»**

Սա Պաշտպանության բանակի Չորրորդ ՊՇ Ն. գորա-
մասում ծառայող շարքային Վլադիմիր Պողոսյանի
խոսքն է, որ ընտրեցի որպես վերնագիր՝ ստորեւ շարադրելի-
քիս համար: Այն լսելու բախտն ունեցավ մեր խումբը՝ «Սատա-
րել հարազատ բանակին» առաքելության շրջանակում զին-
վորների հետ հերթական հանդիպման ժամանակ, որը տեղի
ունեցավ վերջերս: Վլադիմիրը բարձրագույն կրթություն ունի:
ԵՊՀ պատմության բաժինն է ավարտել՝ համաշխարհային
պատմության գծով: Հրետանային դիվիզիոնի ավագ հետա-
խույզ է՝ մասնակցել է Ապրիլյան քառօրյա պատերազմին...
Տղայի ինտելեկտուալ մակարդակը բնութագրող շատ մանրա-
մասներ կարելի է ներկայացնել, սակայն ես կբավարարվեմ
մեկ-երկուսով: Նախ՝ Վլադիմիրը երկու անգամ մասնակցել է
«Հայ ասպետ» համաբանակային մրցույթին եւ գրավել առա-
ջին տեղը: Իսկ 2016 թվականին էլ հաղթող է ճանաչվել մեզ
մոտ անցկացվող «Կյանք արժեցող խաղաղություն» թեմայով
օրինակելի շարադրությունների հանրապետական մրցույ-
թում:

Բայց, կարծում եմ, ճիշտ կլինի՝ վերադառնամ ետ եւ ամեն
ինչ պատմեմ սկզբից:

Այս անգամ մեր խմբի «մշտական» անդամներից բացի, որ-
պիսին համարում եմ ինձ ու Շ. Ազնավուրի անվան մշակույթի
կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանին, Սայաթ-Նովայի ան-
վան երաժշտական քոլեջի ուսանողուհի, երգչուհի Լուսինե
Մարտիրոսյանին, երգիչ Գեորգ Միրզոյանին... մեզ միացել
էին երկու երիտասարդական կազմակերպությունների ներկա-
յացուցիչներ. ԱԺԿ երիտասարդական թեի ղեկավար Գոռ

Գրիգորյանը եւ «Ազատ հայրենիք»-ի երիտասարդական թեւի խորհրդի անդամ Գրիգորի Հակոբյանը: Խմբի կազմում էր նաեւ ԼՂՀ ՉԱՀՄ ներկայացուցիչ, երկու զոհված ազատամարտիկի / Սերգեյ ու Սամվել Թովմասյաններ/ մայր, նախկին վաստակաշատ ուսուցչուհի Արփիկ Ալթունյանը, ում խոսքը, մայրական հորդորն ու պատգամը զինվորականները լսում էին, կարելի է ասել, շունչները պահած: Տղաների տրամադրությունը եւ ընդհանուր մթնոլորտը մեզ շատ դուր եկավ: Նրանք պատրաստ են դիմակայելու ամեն դժվարության, անհրաժեշտ դեպքում անվրեպ հարվածել թշնամուն: Ապրիլյան քառօրյան այստեղ շատերի համար է դիմացկունության ու անվախության քննություն եղել... Հրամկազմի հետ նախնական կարճատեւ զրույցի ընթացքում նույն միտքը շեշտեց եւ հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Արա Քամայյանը:

Ինչպես միշտ, այդ անգամ էլ ներկայացել էինք նվերներով եւ դրանք հանձնեցինք ստորաբաժանումներին: Հետաքրքիր անցավ մշակութային միջոցառումը, որի կորիզը կազմում էր համերգը՝ երգ ու պար: Լայն պարաշրջան մտած՝ հայկական կրակոտ պարերի մեղեդու տակ «գետնից փոշի էին հանում» եւ զինվորները... Նրանցից Արթուր Խաչենցն, օրինակ, ով բանակում է արդեն տասնութ ամիս, իր փոթորկուն եւ ուրույն պարով մեզ, չծիծաղեք, կարուսել հիշեցրեց... Նրան պարզեւատրեցի մեր միության պատվոգրով, շնորհակալագրով էլ՝ շարքային Հրահատ Ասատրյանին: Վլադիմիրին հանձնեցի «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալ, Ժիրայր Հովհաննիսյանին ու Հայկ Նորեկյանին էլ, որպես խրախուսանք, գրքեր նվիրեցի:

Սույն հանդիպումից օրեր առաջ էլ այցելել էինք ՊԲ Հինգերորդ պաշտպանական շրջան: Այնտեղ մեզ հետ էին Արցախի պարի պետական համայնքի տնօրեն Ռատու Բաբայանը՝ պա-

րողների խմբով, «Արցախի բալիկներ»-ը /Լուսինեի ու Գետրգի մասին նորից չեմ նշի/, ՊԲ «Գոյամարտ» հեռուստածրագրի լրագրող Էրիկ Հակոբյանը, օպերատոր Մասիս Բեգլարյանը: Չորամասի հրամանատար Մամվել Գրիգորյանը փաստեց, որ նվերներով տղաներն, իրոք, ուրախանում են, բայց եւ շեշտեց, որ նրանց համար առավել կարեւորը երեւոյթի բարոյակա՛ն կողմն է, հասարակայնության ուշադրութունը՝ բանակի հանդեպ:

Տեղի ունեցան հայրենասիրական բնույթի զրույցներ, անցկացվեց մշակութային հետաքրքիր միջոցառում: Լսեցինք զինվորների անկեղծ «խոստովանութուններն» ու ցանկութունները եւ նույնիսկ, մեկ-երկու հետաքրքիր առաջարկություն, ինչպես իրենք ասացին՝ հաջորդ հանդիպումների համար... Հասկացանք, որ նրանց, իրոք, դուր են գալիս նման հանդիպումները, ասում են՝ ձեզանից մի տեսակ տան, հարազատների կարոտն ենք առնում: Կարծում եմ, արդարացի էր հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Ալիկ Սարգսյանին մեր կազմակերպության մեղալով պարգևատրելը /այդ պաշտոնի սպաները զինվորների, ինչպես ասում են՝ հոգու առողջության եւ ամբողջական գլխավոր պատասխանատուներն են/, նույն պատվին արժանացրինք եւ մյուս, մարտական պատրաստության գծով տեղակալին՝ փոխգնդապետ Գագիկ Մուրադյանին: Մերժանտ Հայկ Միմոնյանը պատվոգիր ստացավ, ավագ սերժանտ Զավեն Ասատրյանն ու շարքայիններ Մելիք Վարդանյանը եւ Հենրիկ Մխիթարյանը՝ շնորհակալագիր: Մեր կազմակերպության հրատարակած գրքերից մի կապ հանձնեցի գորամասի հրամանատարին:

Նման հանդիպումներից հետո մարդ իրեն ավելի է պարտավորված զգում՝ հարազատ բանակի համար անել ամեն հնարավորը եւ նույնիսկ ավելին...

ՀԱՆԳԻՊՈՒՄ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ

... Այն է՝ պատրաստվում էինք մեկնել գորամաս, երբ կազմակերպության մուտքի մոտ հայտնվեցին մեզ անծանոթ չորս հոգի: Ասացին առաջին անգամ չէ՝ մայիսին էլ են, իրենց հրամանատար Արշակ Չաքարյանի հետ, այցելել Անհայտ կորած ազատամարտիկների հուշաթանգարան, բայց ցանկություն կա նորից լինել գլխավոր ցուցասրահում... Նրանց խոսակցությունից կարելի էր կռահել, որ լիբանանահայեր են: «Հայոց ազգային գվարդիայի» մարտիկներ... Տեսնելով արկղների շարանը՝ հարցրին, թե ո՞ր ենք պատրաստվում գնալ եւ իմանալով՝ ՊԲ գորամաս, ցանկություն հայտնեցին միանալ մեզ:

Մինչ մենք կբարձեինք մեքենան, նրանք առանց մի խոսքի արագ գնումներ կատարեցին մոտակա խանութից, հիմնականում՝ տղաների համար ծխախոտ... ու ոգետրված թե՛ կրնդուներ՝ մեզ, տիկի՛ն Վերա, ձեր խումբը, մենք պատրաստ ենք: Դե, նմաններին մերժե՞լ կլինի: Սեւակ Գեմիրճյանը, որ խմբի ղեկավարն էր, կարճ պատմեց, որ Ապրիլյան պատերազմի օրերին Արցախում էին, առաջնադիրքում... Ու հիմա էլ են շարունակում կամավորականի իրենց առաքելությունը: Ասաց՝ շուտով Արշակն էլ է գալու: Գիտե՞ք Արշակին... Ուզում էի ասել՝ իսկ կա՞ հայ, որ նրան զոհե անվամբ չճանաչի. ազգային գաղափարին ու բանակին անմնացորդ նվիրված մարդ է, հմուտ ռեժիսոր, անվախ անձնավորություն. սահմանի որ հատվածում էլ թեժ իրադարձություն լինի՝ առաջինն Արշակն է հայտնվում այնտեղ եւ իր օպերատիվ ռեպորտաժներով ու տեսաֆիլմերով հիացնում, մեկ-մեկ անգամ՝ զարմացնում դիտողին:

Ես Սեւակին խորհուրդ տվեցի բոլոր դեպքերում արագ ներ-

կայանալ ՊԲ շտաբ եւ համապատասխան թույլտվություն ստանալ գեներալ-մայոր Վարդան Բալայանից, ինչն էլ արեց իսկույն, եւ շատ չանցած՝ մենք ճանապարհվեցինք: Պիտի լինեինք ՊԲ թիվ 46677 գորամասի հրետանային հաուրիցային դիվիզիոնում: Այնպես ստացվեց, որ «Սատարում հարազատ քանակին» կարգախոսով աշխատող Նախաձեռնող խմբում այդ օրը՝ սեպտեմբերի 14-ին, ինձնից ու անհայտ կորած ազատամարտիկների մի քանի մայրերից, «Հանուն Արցախի» ԵՀԿ նախագահ Գոռ Բալասանյանից, Ազնավուրի անվան ՄԿ տնօրեն Արմեն Հովսեփյանից /«Արցախի բալիկներ»-ի հետ/, ՊԲ ռազմահայրենասիրական բաժնի սպա, կապիտան Նունե Աբաղյանից բացի, հայտնվեցին նաեւ մեր «հանպատրաստից» հյուրերը...

Հասանք դիվիզիա: Մեզ դիմավորեցին գորամասի հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Լեռնիկ Ասրյանը եւ սպա-հոգեբան Մարատ Հովհաննիսյանը: Հանդիպեցինք մեկ ստորաբաժանման հետ: Տարած նվերների մի մասը բաժանեցինք ստորաբաժանման տղաներին, մնացածը հանձնեցինք վերոհիշյալ սպաներին՝ ուղարկելու մյուս ստորաբաժանումներ...

Լիովին դաշտային պայմաններում կազմակերպեցինք մեծ համերգ՝ մեկուկես ժամանոց: Պարերին մասնակցում էին բոլորը... Տեսածից հուզված լիբանանահայերը եւս մտան շրջան ու սկսեցին կրակոտ պարել: Քիչ անց քրտնած դուրս գալով պարաշրջանից ու հետեւելով ստորաբաժանման զինվորներին համակած ուրախությանն ու ոգետրությանը՝ նրանք բացականչեցին. ո՛չ-ոք ու ոչի՛նչ չի կարող կոտրել այսպիսի տղաներին, բռնաճալ մեր կամքին ու ստիպել թիզ հող զիջել լավագույն հայորդիների արյան ու կյանքի գնով վերջապես ազատագրված հայկական հողերից: Թշնամին պետք է լավ իմա-

նա, որ Ռոբերտ Աբաջյան ունեցող բանակին հաղթել, հայ զինվորին ծնկի բերել չի կարող: Մահ կամ անկախ, ինքնիշխան հայրենիք:

Ես կարող եմ ասել, որ մեր բոլոր նմանօրինակ հանդիպումների «աղը» միշտ էլ կազմում են տղաների հետ մեր զրույցները: Ինչի՞ մասին ասես, որ չեն պատմում նրանք՝ թույլատրելիության շրջանակում, իհարկե: Ու մեր իսկ խոսքն էմ կարելորում, որում առկա է լինում եւ՛ հարազատի սրտից բխող ջերմություն, եւ՛ բարեխիղճ ծառայության հորդոր, եւ՛ զգուշության խորհուրդ, եւ՛ հպարտության զգացում՝ իրենց ու ողջ բանակի համար: Ռազմահայրենասիրական դաստիարակության անկեղծ ու տաք ժամ է լինում դա՝ ձեւականությունից զերծ մթնոլորտում: Ի՞նչ ձեւականություն, երբ առջեւում հակառակորդի դասավորությունն է...

Ինչպես մեզ հավաստիացրեց փոխգնդապետ Ասրյանը, գորամասի առօրյա հիմնական գործը մարտական բարձր պատրաստականության ապահովումն է, սպառազինությունն ու մարտական տեխնիկան մշտապես մարտունակ վիճակում պահելը: Դիվիզիան աչքի է ընկնում անձնակազմի բարոյականային բարձր հատկանիշներով, կարգապահությամբ: Այստեղ բոլորը պատրաստական են՝ դիմագրավելու ցանկացած դժվարության, կատարելու ցանկացած առաջադրանք: Փոխգնդապետը Պաշտպանության բանակում է՝ սկսած հեռավոր 1992 թվականից, եւ դրանով ասված է ամեն ինչ: Անուսնացած է, ունի երեք զավակ:

Չորամասի հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալը Սեւակ Դեմիրճյանին ու մեր խմբից երկու հոգու պարգևատրեց գորամասի պատվոգրով՝ բանակ-հասարակություն կապի ամրապնդմանը ներդրած ջանքերի համար: Տեսնել էր պետք հատկապես Սեւակի հուզմունքը, երբ ձեռքն առավ պարգևը:

Մենք էլ ոգետրելու «պաշար» ունեինք. մեր կազմակերպության անունից պատվոգիր հանձնեցի ավագ լեյտենանտ, հոգեբան-սպա Մարատ Հովհաննիսյանին /ասել պե՞տք է, թե որքան կարեւոր է նման մասնագետի ծառայությունը ժամանակակից բանակում/ եւ ծառայությունում աչքի ընկած՝ ստորաբաժանման սերժանտ Տիգրան Գրիգորյանին: Ժամացույցներ նվիրեցինք շարքայիններ երկու Արաներին՝ Անտոնյան ու Գեորգյան: Մի խումբ զինվորներ էլ ստացան իմ հեղինակած գրքերից, ինչպես նաեւ՝ նոթատետրեր: Կարծում եմ՝ պետք կզան...

ՎԵՐՍՏԻՆ՝ «ՀԻՆ ԾԱՆՈԹՆԵՐԻ» ՄՈՏ

Պիտի խոստովանեմ, որ ս. թ. Ապրիլյան ճակատամարտից հետո Պաշտպանության բանակի գորամասեր այցելելով, մենք՝ «Սատարում հարազատ բանակին» Նախաձեռնող խմբի անդամներս, մեր առջեւ ասես տեսնում ենք նոր զինվորականների, եթե անգամ նրանք նույն հրամանատարներն ու զինվորներն են, ում հետ հանդիպելու եւ զրուցելու առիթներ ենք ունեցել եւ Ապրիլից առաջ... Չեմ մանրամասնի, թե ինչու՞մն է տարբերությունը, բայց կասեմ, որ նրանցից յուրաքանչյուրի դեմքին ավելացել է խստության նոր գիծ... եւ դա ավելի, քան բնական է:

Այս միտքն այցելեց ինձ վերջերս, երբ եղանք ՊԲ Հյուսիսային ուղղության Ն. գորամասում եւ զրուցում էինք նրա հրամակազմի, ապա եւ ծառայությունը շարունակող կրտսեր սպաների ու շարքայիների հետ: Նրանք բոլորն էլ գտնում են, որ ապրիլյան դեպքերը չպետք է կրկնվեն, եւ դրա համար արվում է ու պիտի՛ արվի ամեն ինչ...

Ջորամասի հրամանատար, գնդապետ Գեորգ Մանգասարյանի աչքերի կարմրությունը չվրիպեց իմ աչքից, իմ նկատելն էլ՝ իրենից, եւ նա թեթեւ կիսաժպիտով բացատրեց, որ դիրքերից է եկել, եւ որ մեր այցը համընկել է գորամասի մարտական հերթապահության հետ... Ժամանակն այստեղ անցնում է լարված ոչ միայն այն պատճառով, որ շարունակվում են իրականացվել սահմանամրացման աշխատանքները, այլեւ, որ ամառային զինակոչի նորակոչիկներին հնարավորինս արագ ու արդյունավետ վարժեցնում են բանակային ծառայությանը:

Մույն այցին խմբի կազմում ընդգրկել էինք Ստեփանակերտի քաղաքապետարանի, ԱՀ գյուղնախարարության, «Ավտոսալոն ՄՄՄ» ՍՊԸ, ԱՀ Աֆղանական պատերազմի վետերանների միության, ԱՀ Արհմիությունների ֆեդերացիայի ներկայացուցիչներին, համար 6 դպրոցի զինղեկ Ամեն Մարտիրոսյանին, Շ. Ազնավուրի անվան կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանին, Ջոհված ազատամարտիկների հարազատների միության նախագահ Արթուր Առստամյանին, ԱԿԱՀՄ կողմից էլ ներկա էինք ես ու պատերազմում անհայտ կորած մոր դուստր, մասնագիտությամբ ուսուցչուհի, յոթ երեխայի մայր Նադեժդա Նազարյանը: Այցը լուսաբանելու համար խմբին ուղեկցում էին «Գոյամարտ» հեռուստածրագրի ու «Մարտիկ» թերթի լրագրողները:

Տեղի ունեցավ համերգ: «Մենք ենք, մեր սարերը» համույթի մենակատար Վիտալի Ղազարյանի, քույրեր Լուսինե եւ Անահիտ Մարտիրոսյանների /առաջինը՝ երգչուհի, երկրորդը՝ պարուհի/ կատարումները մեծ տպավորություն թողեցին ունկնդիրների վրա: Ազգագրական ու հայրենասիրական երգերն ու Անահիտի, ինչպես տղաներն ասացին, «քնածին էլ արթնացնող» ազգային պարերը զինվորականներից շատերին հանդիսատեսից վերածեցին համերգի գործուն մասնակիցների...

Մենք, ինչպես միշտ, մեզ հետ առատ նվերներ /15 արկղ/ էինք տարել եւ դրանք հանձնեցինք գորամասի հրամանատարությանը՝ դիրքեր ուղարկելու նպատակով: Քաղցրավենիք էր, անձնական հիգիենայի եւ առաջին անհրաժեշտության ու բժշկական պարագաներ: Ընդ որում՝ բժշկական պարագաների մասին, իմ կարծիքով, արժե պատմել առանձին...Մեր կազմակերպության՝ ԱԿԱՀՄ մուտքից ճանապարհվելու վրա էինք, երբ հուշաթանգարանը տեսնելու նպատակով մոտեցավ մի սփյուռքահայ տղամարդ: Ներկայացավ որպես աֆրիկահայ վիրաբույժ Գրիգոր Երզնկեցյան ու պատմեց, որ վիրահատու-

թյուններ է իրականացրել Արցախում:

Պահից ելնելով՝ նա հասցրեց լինել լոկ թանգարանի կենտրոնական սրահում, որովհետեւ իմանալով մեր առաքելության նպատակը՝ ցանկություն հայտնեց մասնակցել, նվերի իր բաժինը տալ... Եվ նա՝ պարոն Գրիգորը, գնաց ու դեղատնից բուժպարագաների պատկառելի ծանրոց բերեց: Մեզ հանձնելիս էլ խնդրեց իր սրտի խոսքը հասցնել մեր զինվորականներին. «Աստված անվնաս պահի բոլորիդ, հարազատներս: Արիությանը կատարեցեք ձեր պարտականությունը՝ ազատագրված Արցախի սուրբ պաշտպանությունը: Հայոց Սփյուռքը ձեր կողքին է ու կլինի միշտ»:

Ուզում եմ հատուկ շեշտած լինել զինվորների հետ անցկացրած մեր զրույցների կարեւորությունը: Մասնավորապես ես եւ Արցախյան պատերազմում անհայտ կորած մոր դուստր Նահեժդա Նազարյանը հանդես եկանք մայրական պատգամ ու հորդորով՝ լինել անվախ, ամուր պահել հայրենյաց սահմանը, անվտանգության հետեւանքով անտեղի վտանգի չենթարկել կյանքը՝ ծառայությունն ավարտելուց ողջ-առողջ հարազատների գիրկը վերադառնալու համար: Ոգետրիչ խոսք ասացին եւ Չոհված ազատամարտիկների հարազատների միության նախագահ Արթուր Առստամյանն ու Արմեն Հովսեփյանը:

Մեր կազմակերպության պատվոգրին արժանացան Ապրիլյան ճակատամարտի մասնակից, պայմանագրային սպա, լեյտենանտ Չորիկ Խաչատրյանը եւ նորակոչիկ Սեյրան Նաջարյանը, շնորհակալագրին՝ շարքայիններ Թաթուլ Գրիգորյանն ու Մարատ Դանիելյանը, ժամացույցներ նվիրեցինք նույնպես Ապրիլյան իրադարձությունների մասնակից՝ գորամասի շտաբի պետի ՊԺԿ, փոխգնդապետ Օլեգ Դավթյանին, նորակոչիկ Արմեն Պետրոսյանին: 10 զինվորականների էլ նվիրեցինք գրքեր:

Այցից ստացած բավականության մեծ զգացումով վերադարձանք Ստեփանակերտ:

**«ՀՈՂԵՐՆ ՈՒ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՀԵԼՈՒ ԵՆՔ՝
ԻՆՉՊԵՍ ՊԱՀԵԼ ԵՆ ՄԻՆՉԵՎ ՄԵՁ...»**

«**Ս**ատարում հարազատ բանակին» կարգախոսով մեր Նախաձեռնող խմբի հերթական այցը տեղի ունեցավ 2016 թ. օգոստոսի 17-ին: Եղանք Պաշտպանության բանակի 9-րդ պաշտպանական շրջանի Ն. գորամասում:

Խումբը բաղկացած էր 26 հոգուց, եւ նրա կորիզը կազմում էին հասարակական կազմակերպությունների ղեկավար-ներկայացուցիչները՝ Վերա Գրիգորյանը /ԱՀ ԱԿԱՀՄ/, Արթուր Առստամյանը /ԱՀ ՉԱՀՄ/, Աշոտ Գրիգորյանը /ԱՀ կառավարության ներկայացուցիչ, միաժամանակ՝ «Արցախ նացիոնալե» ռազմահայրենասիրական հ/կ նախագահ /, Արթուր Գրիգորյանը /«Միացյալ Հայաստան» հայրենասիրական հ/կ նախագահ /, Կարո Պետրոսյանը / «ԱՀ սոցիալական ծրագրերի աջակցության հիմնադրամ»-ի ներկայացուցիչ/, Արմեն Հովսեփյանը / Շ. Ազնավուրի անվան մշակույթի կենտրոնի տնօրեն/: Իրենց բաժին նվերներով խմբին միացել էին «Այգեշատ» արհմիության նախագահ Ալվինա Ծատրյանը /ի դեպ՝ ոչ առաջին անգամ/, անհատական ձեռնարկության տնօրեն Հայկանուշ Մակյանը: Ընդհանուր թվով, շուրջ քսան արկղի պարունակություն ենք տարել գորամաս եւ բաժանել վաշտերին:

Այցը լուսաբանելու համար խմբի հետ էին Արցախի հանրային հեռուստատեսության աշխատակիցներ, լրագրող Հարութ Մկրտչյանը եւ օպերատոր Մերուժան Մարտիրոսյանը:

Չորամասի շտաբում մեզ դիմավորեցին գորամասի հոգեբան-սպա, կապիտան Արմեն Կոստանյանը եւ 5-րդ գումարտակի հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, կապիտան Արթուր Արեյանը: Բանն այն էր, որ այցը գուգադիպել էր բանակային ուսումնական գորավարժությունների հետ: Այնպես որ,

«գործ ունեցանք» մոտ 400 նորակոչիկների հետ, եւ դա էլ իր հետաքրքրությունն ուներ...

Հիմնականում տասնութը նոր լրացած այդ տղաների հետ ռազմահայրենասիրական ու պարզապէս մարդկային անկեղծ զրույցներով հանդես եկան խմբի համարյա բոլոր անդամները, բայց պիտի ասեմ, որ հատկապէս հուզիչ, խրատական ու ոգետրիչ էին Արթուր Գրիգորյանի, Արմեն Հովսեփյանի, Աշոտ Գրիգորյանի, Արթուր Առստամյանի ելույթները: Մասնավորապէս վերջինս, հայտնելով, որ Ապրիլյան օրերին մարտական ծառայության մեջ էր եւ իր որդին, ասաց՝ լավ է հասկանում՝ ինչ ասել է ծնողի մտահոգություն... եւ տղաներին պատգամեց զգույշ ու զգոն լինել, որպէսզի հայրենիքի հանդեպ պարտքն ըստ ամենայնի կատարելով՝ ողջ ու առողջ տուն վերադառնան:

Այցի ընթացքում մշակութային հարուստ ծրագիր մատուցեցինք մեր երիտասարդ ունկնդիրներին: Դրա հաջողությունն ապահովեցին Արցախի պարի պետական համայնքը, Երզնի ու պարի համայնքի մենակատար Վիտալի Բազարյանը, երիտասարդ երգչուհի, Սայաթ-Նովայի անվան երաժշտական քոլեջի սան Լուսինե Մարտիրոսյանը: Ասմունքին, երգ ու պարին գործուն կերպով ներգրավեցին զինվորները, մասնավորապէս՝ Սերգեյ Սկրտչյանը՝ 13-րդ վաշտից, Վաչագան Կարապետյանը՝ 14-րդից, Մխիթար Սկրտչյանը՝ 15-րդից, ...«Հայոց լեռներում»-ի ասմունքով մեզ ուղղակի հիացրեց 28 օրվա նորակոչիկ Ռստան Պետրոսյանը:

Հայտնվելով հեռուստաօպերատորի խցիկի առջեւ՝ նա պատգամ հղեց ծնողներին եւ մյուս հարազատներին, ընկեր-բարեկամներն. «Ինձ համար չմտածեք, տեսնում եք, չէ՞, որ լավ եմ, լավ եմ, որովհետեւ մենակ չեմ, տեսեք ի՞նչ շրջապատում եմ...Մեր տրամադրությունը բարձր է, սկսում ենք սովոր-

րել դժվարություններին, հարմարվել՝ զինվորական ծառայությանը, ահա այսպիսի էլ հյուրերի ընդունում... Ամեն ինչ լավ է լինելու, մեզ նման ամո՛ր կացեք... Հողն ու անկախությունը պահելու ենք՝ ինչպես մինչեւ մեզ պահել են հերոս տղերքը»:

Հանդիպման վերջում մեզ հետ անկեղծացավ եւ զորամասի ջոկերից մեկի հրամանատար, սերժանտ Ժիրայր Բարսեղյանը, ով, ի դեպ, Ապրիլյան դաժան մարտերի մասնակիցներից է եւ ինչպես խոստովանեց՝ հիմա էլ դեռ աչք է փակում թե չէ՝ զոհված մարտական ընկերներին է տեսնում... Նա ասաց, որ նման այցերը շատ են անհրաժեշտ, որովհետեւ տան շունչն ու համն են բերում իրենց, նաեւ՝ կյանքի հանդեպ սիրո զգացողությունը սրում զինվորի հոգում, ով սահմանի վրա թշնամու դեմ կանգնած՝ մեկ անգամ եւս հիշում է, թե ինչի համար է ինքն այդտեղ. թիկունքում հայրենիքն է, որի ազատությունն ու անկախությունը պիտի պաշտպանի ամեն գնով:

-Մեր ոգին ամուր եղել է, ամուր կա եւ այդպիսին էլ կմնա՝ անկախ ամեն ինչից, դրանում վստահ եղեք, տիկին Գրիգորյան: Միայն մի բան կխնդրեի՛նք. որ յուրաքանչյուր զորամասում գոնե երկու-երեք ամիսը մեկ լինեն այսպիսի հանդիպումներ,- խոսքն այսպես ավարտեց 5-րդ գումարտակի 15-րդ վաշտի 2-րդ ջոկի հրամանատար, սերժանտ Բարսեղյանը, ով, ի դեպ, զորամասի սերժանտական խորհրդի նախագահն է նաեւ: Սույն զորամասում տղան ծառայում է՝ սկսած 2015թ. հունվարից: Իր ջոկով տասն անգամ արդեն եղել է դիրքերում, մարտական հերթափոխությունում:

Ես գրուցելու պատիվ ունեցա նաեւ /այո, այո՝ հենց պատիվ ունեցա/ ավագ լեյտենանտ Թաթուլ Վահագնի Կրպեյանի հետ: Կրպեյանն այնքան էլ տարածված ազգանուն չէ, այո, բայց հանրաճանաչ է, եւ ընթերցողս չսխալվեց՝ եթե միտքն այս պահին իրեն հասցրեց Արցախյան ազգային-ազատագ-

րական պայքարի լեգենդար հերոս Թաթուլ Կրպեյանի մոտ. Թաթուլ Վահագնին մեր ազգային հերոսի հորեղբոր թոռն է՝ ծնված 1993թ. ՀՀ Թալինի շրջանի Թաթուլ գյուղում: Վազգեն Սարգսյանի անվան ռազմական ինստիտուտի շրջանավարտը 2014-ին ծառայության է նշանակվել այս զորամասում՝ որպես դասակի հրամանատար, մեկուկես տարի է՝ մարտական հերթապահություն է իրականացնում:

Կապիտան Արմեն Կոստանյանը /նրա անուն-ազգանվանն ընթերցողն արդեն հանդիպել է հոդվածի սկզբում/ 9-րդ Պաշտպանականում է 2006 թվականից: Դասակի հրամանատար էր, հետո՝ համայրման բաժնի ավագ սպա, 2014-ի ապրիլից էլ զորամասի հոգեբան-սպան է:

-Տանը երկու եղբայր ունեմ, երկուսն էլ ծառայել են Պաշտպանության բանակում, -ասում է նա՝ ոչ առանց հպարտության:

Մայրը Արմեն Օհանյանի ծառայության ստաժը ՊԲ-ում կազմում է ուղիղ 18 տարի, որից 15-ն անցել է զորամասի ֆինբաժնի պետի պաշտոնում: Երեք զավակի հայր է՝ որդու եւ երկու դուստրերի: Ասում է՝ ներկայումս գլխավոր խնդիրը բանակն ինչպես հարկն է՝ ժամանակակից հզոր սպառազինությամբ լրագինելն է.

-Բոլորը, այդ թվում եւ՝ զինվորականությունը,-ասում ու շեշտում, - կնախընտրեին, որ այդ զենքերի գործադրման անհրաժեշտությունը չլիներ, բայց... եթե, այնուամենայնիվ, դա պատահի, ապա Պաշտպանության բանակը պատրաստ է կատարել իր առջեւ դրված խնդիրը՝ հայրենյաց պաշտպանությունը նենգ թշնամուց: Հարկ եղավ՝ կկռվենք ինչպես պետքն է, ինչպես միշտ ենք կռվել...

«ՏՂԱՆ ՏՂԱ Է ԳԱՌՆՈՒՄ ԲԱՆԱԿՈՒՄ»

Որիշների համար չգիտեմ՝ ինչպես, իսկ ինձ համար Պաշտպանության բանակի զորամաս գնալն ամեն անգամ նման է լինում հոգու տոնի: Մեր ուղեղը մեզ, անշուշտ, հուշում է, որ մեր բանակի զինվորից, հատկապես՝ սահմանը պահող զինվորից, թանկ բան չկա, բայց մեկ է, այդ միտքն առավել՝ է «միս ու արյուն» ստանում՝ մարմնավորվում, երբ նույն զինվորի ու սպայի կողքին՝ պետական սահմանի դիրքում ես լինում...

Նայում ես տղաների դեմքներին, ես սիրտդ ասես ծփում է ուրախությունից ու հպարտությունից, ինչ խոսք՝ նաեւ ներքուստ մի պահ կծկվում է, երբ մտածում ես նրանց գլխին մշտապես կախված վտանգի մասին: Ուզում ես մոտենալ, մայրական գիրկդ առնել նրանցից յուրաքանչյուրին ու համբուրել՝ ինչպես նրա հարազատ ծնողը կաներ ու շնջալ՝ մարտական հերթապահության ժամանակ զգուշ չէ եղիր, տղա՛ս... Բայց դրա փոխարեն զվարթ հարցնում ես՝ հը, տղերք, լա՛վ եք, պատրա՞ստ եք թշնամու մոտքը ջարդելու: Եվ ի պատասխան լսում՝ պատրա՛ստ ենք, մորաքո՛ւյր, բա էլ ինչի՞ ենք ձեռքներս զենք վերցրել... Տասնութից-քսան տարեկաններ են, բայց տղամարդկության կնիքը՝ հայացքներում, զգում ես, որ հասցրել են թե՛ ֆիզիկապես, թե՛ հոգեպես «պնդանալ»: Եվ փառք ես տալիս Բարձրյալին, որ «փոքր ամու» լինելով էլ՝ ազգդ պատվախնդիր ու խիզախ տղաների խնդիր չունի, որ քո մեկն իր արժեքով հակառակորդիդ տասը-քսանից ավելին է... Դա երկու տասնամյակ առաջ ցույց է տվել արցախյան Ազատամարտը, ցույց տվեց եւ Ապրիլյան քառօրյա պատերազմը:

«Մատարում հարազատ բանակին» նախաձեռնող խմբի, որի ղեկավարն ու անփոփոխ անդամը լինելու պատիվն ունեմ, հերթական այցը Պաշտպանության բանակի զորամաս տեղի

ունեցավ ս.թ. դեկտեմբերի 14-ին: Այդ եւ դրան շաբաթ անց հաջորդելիք մեր այցելությունը սահմանին կանգնած զինվորականներին ունի սովորականից քիչ-ինչ տարբերվող, ավելի հանդիսավոր նպատակ. նվերներով շնորհավորել նրանց Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդյան տոնի առթիվ; Ի դեպ, ինչպես արել ենք եւ անցյալ Նոր տարվա նախօրեին...

Այս անգամ խմբի կազմ էինք ներգրավել ԱՀ կառավարության աշխատակազմը ներկայացնող Աշոտ Սողոմոնյանին, ներկայացուցիչների՝ քաղաքաշինության ու սոցիալական նախարարություններից, հասարակական կազմակերպություններից, ինչպես նաեւ՝ ԱՀ պարի պետական եւ «Արցախի բալիկներ» համայնքների մի խումբ կատարողների՝ հանդիպմանը նաեւ մշակութային ծրագիր ապահովելու համար:

Սկզբում եղանք N. լեռնա-հրաձգային դիվիզիայի եւ 5-րդ ՊՇ հրամանատարների ու հրամկազմի անդամների մոտ: Նրանց հետ կարճ գրույցներից հետո գնացինք գորանոց, ծանոթացանք տղաների տրամադրությանը, խոսեցինք ինքներս, լսեցինք նրանց... ապա անցանք մշակութային միջոցառմանը՝ երգ-պար-ասմունքին՝ զինվորների ներգրավմամբ: Մարտական ու շարային ծառայությունում աչքի ընկած, ինչպես նաեւ մշակութային միջոցառումներին գործուն կերպով մասնակցող մի շարք զինվորների պարզեւատրեցինք ժամացույցներով ու գրքերով, այդ թվում եւ՝ իմ հեղինակածից, պատվոգրեր հանձնեցինք ԼՀԴ հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, գնդապետ Վրեժ Իշխանյանին, ինչպես նաեւ մարտական հերթապահությունից նոր վերադարձած զինվորներին:

Մեզ հետ 25 արկղ լիքը տոնական նվերներ էինք տարել, դրանց մի մասը բաժանեցինք գորանոցում, մյուսը տարանք դիրքերում գտնվողներին... Լինել անմիջապես դիրքում ծառայող զինվորի մոտ՝ դա ինչպես ինձ, կարծում եմ, նախաձեռնող խմբի յուրաքանչյուր անդամի համար էլ, յուրօրինակ

պարտքի մասնակի մարման պես մի բան է... Ամանորյա նվերները տղաներին հանձնելիս, առաջին անգամ չլինելով, անձամբ ես շոշափելիորեն զգացի, թե որքան կարեւոր են մեր այցերը հայրենյաց պաշտպանների համար: Մենք դա տեսանք, կարդացինք նրանց աչքերում...

Մինչ ընթանում էր մշակութային միջոցառումը, ես հասցրի գրուցել մի քանի զինվորի ու սպայի հետ եւ կուզենայի ընթերցողի հետ կիսվել այդ գրույցի որոշ մանրամասներով: Կրտսեր սերժանտ Ավետիք Ավետիսյանն արդեն հետեւում է թողել պարտադիր ծառայության առաջին տարին: Ամիսը երկու անգամ մարտական հերթապահության է լինում: «Գիշերներն ինչպե՞ս են անցնում...» հարցիս ժպտալով պատասխանեց. «Նորմալ: Այսինքն... իրադրությունը մեկընդմեջ փոխվելուն չնայած՝ կարելի է ասել, որ հիմա համեմատաբար հանգիստ գիշերներ էլ են լինում: Մեկ տեսնում ես՝ ձեռները կտրեցին, մեկ էլ... Բայց մենք հո քնած չենք, աչալուրջ հետեւում ենք իրենց ամեն մի շարժին, ու երբ պետք է լինում՝ պատասխան հարված տալիս»:

Վանիկ Հակոբյանն ու Ահարոն Պեպանյանն ավելի «պատկառելի ստաժ» ունեն. զինվորական ծառայության արդեն տասնյոթերորդ ամիսն են մանրում: Շարքային Գեորգ Խալափյանին երկու ամիս է մնացել տուն վերադառնալու: Ալավերդցի է; Ասում են՝ կարոտու՞մ ես տանը, հարցիս հարցով է պատասխանում. «Յանի մարդ էլ չկարոտի՝ հարազատներին, մորքո՛ւր... Անկեղծ որ ասեմ, քանի ժամանակը կարճանում է, էնքան սիրտդ ձգում է դեպի տուն, բայց խիղճս հանգիստ է, որ պարտքս եմ կատարում հայրենիքիս, ժողովրդիս հանդեպ: Դա է կարեւորը»:

Շարքային Պողոսյանն ընդամենը կես տարի է, ինչ ծառայում է ու հպարտանում է, որ... լինում է դիրքերում. «Տղեն տղա

է դառնում բանակում է՝...դիրքում էլ՝ հատկապես: Ես հիմա գիտեմ դիրքում եղած ու չեղած զինվորների տարբերությունը... Այնտեղ լինելուց հետո միայն կարող ես ասել, որ հա՛, իսկական, վստահելի զինվոր ես, սահման պահող»: Դիրքի ավագ Վահե Հայրապետյանը գոհ՝ ժպտում է քթի տակ:

Կապիտան Սերգեյ Սարգսյանը վաշտի հրամանատար է: Արդեն վեց տարի ու չորս ամիս ծառայում է՝ չհաշված Վ. Սարգսյանի անվան Ռ-ազմական ինստիտուտում անցկացրած ժամանակը: Զսան տարվա պայմանագիր ունեցողներից է: Առաջին իսկ տարում է ուսումնական գումարտակից տեղափոխվել, ասում է՝ դիրքային ծառայությունն ուրիշ է, երբ զինվորի կողքին ես, այստե՛ղ, զգում ես, որ հրամանատար լինելուց բացի...չգիտեմ էլ ինչպես ասեմ, որ լավ հասկանալի լինի, մի տեսակ հոգեւոր պաշտպանի դերում էլ ես զգում քեզ, նրա կյանքի համար կրկնակի՝ պարտավորված: Ասում է՝ տնեցիների հետ կապվելու խնդիր չի լինում, անգամ սկայայով ենք միմյանց նետ գրուցում, կարոտից թեթեւանում, ի՞նչ արած, եթե որպես մասնագիտություն ընտրել ես զինվորական ծառայությունը, ուրեմն՝ պիտի ծառայես, ինչպես պահանջվում է, ինքդ էլ նույնը զինվորի՛ց պիտի պահանջես, նա քե՛զ է նայում, քո օրինակի՛ն... Խոսում ենք առաջիկա Ամանորի մասին, ինչ-որ բան հիշելով՝ ժպտում է կապիտանը. «2011 թվականի Նոր տարին դիմավորեցի դիրքում: Շատ լավ անցավ, ուրախ էինք, ամեն բարիքից էլ մոտներս կար, տղերքը գոհ էին»:

Այդպես է: Մենք այստեղ ցերեկով հանգիստ կատարում ենք մեր գործը, գիշերն էլ անհոգ քնում փափուկ անկողիններում՝ իմանալով, որ մեր բանակն այնտեղ աշայրջորեն հսկում է երկրի սահմանները... Ուրեմն՝ եկեք անե՛նք մեզանից կախված ամեն ինչ՝ թեթեւացնելու համար նրանց դժվար առաքելությունը: Չորամասից տուն ես վերադառնում ա՛յս մտքով:

ԱՆՄՈՒԱՆԱԼԻ ԱՅՑ

«Սատարում հարազատ բանակին» նախաձեռնող խմբի մշտական անդամներիցս բացի, այդ օրը՝ 2017թ. փետրվարի 22-ին, մեզ հետ էին «Միացյալ Հայաստան» ԵՀԿ նախագահ Աշոտ Գրիգորյանը, Արցախի Հանրապետության հարկային ծառայության եւ «Արցախի սոցիալական խնդիրների հիմնադրամի» ներկայացուցիչները, հանրապետության ժողովրդական արտիստ Քաջիկ Հարությունյանը, «Մենք ենք, մեր սարերը» համույթի մենակատարներ Արման Շաքոյանն ու Նորայր Հարությունյանը եւ Արցախյան պատերազմի վետերան Լեւոն Գասպարյանը՝ ժամկետային ծառայությունը ՊԲ շարքերում ավարտած իր Արման որդու հետ:

Եղանք Արցախի Հանրապետության Պաշտպանության բանակի Հյուսիսային ուղղության Ն. հրետանային գնդում:

Ասել, թե հանդիպումն անցավ ջերմ եւ ուրախ մթնոլորտում՝ նշանակում է չասել ոչինչ: Այցի կապակցությամբ զինվորներն ու սպաներն իրենց գոհությունը հայտնեցին, իսկ ինչ վերաբերում է, ասենք, առաջին անգամ զորամաս այցելողի հոգեկան բավարարվածությանը՝ նկարագրելու բան չէ, այն կարելի է միայն զգալ... Ընդհանրապես, բոլորիս զգացածը կարելի է տեղավորել հետեւյալ նախադասության մեջ. միայն մեր բանակայինների հետ կենդանի շփման պահերին է մարդ խորապես զգում, թե ինչպիսի միասնական ու սերտ օրգանիզմ են իրենցից ներկայացնում բանակն ու ժողովուրդը, եւ որքան կարեւոր են նման հանդիպումները...

...Խմբին դիմավորեցին գնդի հրամանատարը՝ գնդապետ Էրիկ Մկրտումյանը, հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Հարություն Մանուչարյանը, շտաբի պետ, փոխգնդապետ Արայիկ Հարությունյանը, 10-րդ լեռնահրամ-

գային դիվիզիայի հրամանատարի տեղակալ-հրետանու պետ, գնդապետ Նորայր Ասլանյանը:

Հրամկազմի, այնուհետև՝ զորամասի վարժահրապարակում զինվորական կոնտինգենտի հետ զրույցներից հետո, մենք ներկայացրինք մշակութային հարուստ ծրագիր:

Երգը, պարը եւ հատկապես ասմունքը՝ Քաջիկ Հարությունյանի արհեստավարժ կատարմամբ, նոր գույներ հաղորդեցին հանդիպմանը: Ոգետությունն այնքան էր մեծ, որ ծրագրի կեսից զինվորականները, կարելի է ասել, միջոցառման դեկն իրենց ձեռքը վերցրին... Հնչում էին հայրենասիրական երգեր, պարաշրջան էին մտել համարյա բոլորը: Գեղեցիկ ու կրակոտ պարի ընթացքում էլ ես երկվորյակ եղբայրներին՝ շարքայիցներ Սանվել ու Սամվել Աղաջանյաններին, նվիրեցի ձեռքի ժամացույցներ: Չինվորականներին խրախուսեցինք նաեւ գրքերով, հուշանվերներով, շնորհակալագրերով, գնդի հրամանատարին էլ պարգևատրեցի մեր կազմակերպության՝ ԱԿԱՀՄ «Հայրենիք եւ հավատ» մեդալով:

Խմբից շատերը հուզված ու ջերմ ելույթ ունեցան՝ Աշոտ Գրիգորյանը, Արմեն Հովսեփյանը, ես, Ալվինան...բայց պիտի ասեմ, որ բոլորիս վրա ցնցող ազդեցություն թողեց Լեւոն Գասպարյանի խոսքը: 1992-94թթ. Լեւոնը մարտնչել է հենց այդ գնդում, եղել է գնդի հրամանատար, երջանկահիշատակ Նորայր Դանիելյանի տեղակալը: Մեզ համար պարզ դարձավ Պաշտպանության բանակում ժամկետային ծառայությունն արդեն ավարտած նրա որդու՝ սույն այցին միանալու վճռի խորհուրդը... Լեւոն Գասպարյանն «Աֆղանական պատերազմի վետերաններ» արցախյան կազմակերպության վարչության անդամ է:

Քիչ առաջ հպանցիկ նշեցի, որ շնորհակալագրեր ենք հանձնել զինվորականներից ոմանց, բայց, կարծում եմ, ճիշտ

կլիմի գոնե հակիրճ ներկայացնել նրանց. փոխգնդապետ Հարություն Մանուչարյան՝ գնդի հրամանատարի՝ ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխգնդապետ Արայիկ Հարությունյան՝ շտաբի պետ, գնդապետ Նորայր Ասլանյան՝ 10-րդ լեռնահրաձգային դիվիզիայի հրամանատարի տեղակալ-հրետանու պետ: Արայիկի մասին կուզենայի երկու տող էլ ավելացնել. նա որդին է արցախյան Ազատամարտում զոհված Հրաչիկ Հարությունյանի, ընդ որում՝ վերջինիս միանգամից չորս տղաներն են այսօր ծառայում Պաշտպանության բանակում... Համաձայնվեցեք, որ ամենուր չէ, որ կարող ես հանդիպել նման փաստի:

Իմ ուշադրությունից չվրիպեց կրտսեր սերժանտ Դավիթ Առստամյանի /ով մեկուկես տարի արդեն ժամկետային ծառայությունում է եւ մասնակցել է Ապրիլյան պատերազմին/ ձեռքի հուզիչ շարժումը, երբ իրեն գիրք նվիրեցի. տղան մատներով շոյում էր գրքի կազմը... Ինձ դա շատ դուր եկավ: Հայոց բանակի զինվորը լույսի՝ զինվոր է... Իսկ մեկ տարվա շարքային Սերոբ Պզտիկյանը, ով նույնպես ապրիլյան օրերին հայոց պաշտպանների շարքում է եղել, իմ «Ինչպե՞ս պահեցիք դիրքը» հարցին խիստ ու հակիրճ պատասխանեց. «Արյան գնով: Ու հրաշքով էլ կենդանի ենք մնացել»: Ինձ շատ դուր եկավ նրա ձայնի խստությունը. տղան, ուրեմն, հասունացել է, թրծվել... Հասունանում են, այո, մեր բալիկները, զինվորական համազգեստն ու կանոնադրությունը նրանցից իսկական տղամարդ են ձեռավորում: Հաճախակի տեղ գտնող մարտական իրադրությունը քննության է վերածվում նրանց համար, քննություն, որից տղաները դուրս են գալիս խիզախի անուն վաստակած:

Պատահական չէ, որ գնդից 150 ժամկետային ծառայողներ պարզեատրվել են Հայաստանի եւ Արցախի նախագահների կողմից, 25 սպաներ պարզեներ են ստացել զույգ հանրապե-

տությունների համապատասխան գերատեսչությունների կողմից: Գնդի հրամանատարն ինքը ՀՀ Անկախության տոնի նախօրյակին արժանացել է «Մարտական խաչ 2-րդ աստիճան» շքանշանի: Գունդն, ի դեպ, նշել է իր կազմավորման 21-րդ տարեդարձը, եւ այդ օրը նրանց հետ հպարտությունն ու ուրախությունը կիսել են Արցախի Հանրապետության Պաշտպանության նախարար, Պաշտպանության բանակի հրամանատար, գեներալ-լեյտենանտ Լեւոն Մնացականյանը եւ Արցախի Հանրապետության ԱԺ նախագահ Աշոտ Դուլյանը:

Տղաների համար մեզ հետ քացրավենիք էինք տարել, հյուսիսներ, առաջին անհրաժեշտության պարագաներ՝ ուղիղ 20 արկղ: 18-ը բաժանեցինք գնդի ստորաբաժանումներին, զորամասի բուժկետին, հոգետր օջախի /եկեղեցու/ հերթապահ անձնակազմին /եկեղեցում, անշուշտ, մոմեր վառեցինք՝ մեր զինվորականների կյանքի եւ ապահովության համար աղոթքով/, մնացած երկուսն էլ խմբով տարանք Ապրիլյան պատերազմի առաջին կարգի հաշմանդամ Էրիկ Բաբայանի տուն: Էրիկի երկու ազատամարտիկ մորեղբայրներն անհայտ կորել են արցախյան Ազատամարտում, տատն էլ, որ նույնպես առաջին կարգի հաշմանդամ է, տարիներ շարունակ գամված է սայլակին... Արի ու նման այցը մի դասիր անմոռանալիների թվին...

ԿԱԴՐԱՅԻՆ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳԱՐԲՆՈՅՈՒՄ

1988 -ից սկսած՝ ինչպես ամեն տարվա, այնպես էլ՝ 2017 -ի փետրվարի 27-ի առավոտը, մեզ համար սկսվեց անանց ցավի հիշողություն տված Սումգայիթյան ցեղասպանության զոհերի հիշատակի տուրքով՝ Ստեփանակերտի Հուշահամալիրում, որից հետո «Սատարում հարազատ բանակին» Նախաձեռնող խումբն ուղեորվեց դեպի գեներալ Իվանյանի անվան ռազմամարզական վարժարան՝ տարեկան աշխատանքային պլանի հանմաձայն հանդիպելու կրթօջախի հրամկազմի ու սաների հետ:

Բացի մշտական անդամներից, խմբի կազմում էին Արցախի Հանրապետության անհայտ կորած ազատամարտիկների մի քանի մայրեր ու հարազատներ:

...Վարժարանի մուտքի մոտ մեզ դիմավորեց կրթօջախի պետ, փոխգնդապետ Վահրամ Հակոբյանը՝ ԱՀՏԱ գծով իր տեղակալ, մայրը Հրայր Բաղդասարյանի հետ: Այնուհետև, ծանոթացանք վարժարանի ողջ հրամկազմին եւ ունկնդիրը դարձանք մեզ համար բավականին հետաքրքիր զրույցի՝ վարժարանի ընդհանուր գործունեության եւ առօրյայի շուրջ: Իրոք, հետաքրքիր էր իմանալ, օրինակ, որ այստեղ թույլ սանին պարզապես չեն պահում, ապացույցը՝ ընթացիկ ուսումնական տարում վարժարան ընդունված 70 հոգուց 16-ն այդ պատճառով «մաղվել» են... Բանն այն է, որ սաների համար այստեղ բավականին դժվար «բարձրաձող» է սահմանված, ու եթե իրոք կադրային զինվորական դառնալու ցանկություն ունես, ապա պարտավոր ես այդ «ձողով» ցատկանցում անել այնպես, որպեսզի ոտքդ չկպչի դրան... Դեռ չհաշված այն, որ ֆիզկուլտպարապմունքների ժամանակ էլ այդ բարձրաձողը

դադարում է փոխաբերական իմաստ պարունակելուց... Չին-վորականը պետք է լինի ֆիզիկապես ուժեղ, ունենա կոփված մարմին եւ ճարպկության բարձր հմտություններ:

Մաներին կոփվելուն եւ համապատասխան գիտելիքներով զինվելուն մոտո մեխանիզմներից մեկն էլ, ինչպես նշեց պետը, տարբերակված կրթաթոշակներն են: Գերազանցիկն այստեղ ամսական ստանում է 18 հազար դրամ, հարվածայինը՝ 12 հազար, միջակ սովորողը՝ 6 հազար: Բարի եղիր պայքարե՛լ առաջնության համար... Տարեկան երկու անգամ էլ տրամադրվում է նոր համազգեստ:

Վարժարանն ամեն տարի 20-30 շրջանավարտ է թողարկում, ովքեր տարբեր մասնագիտությունների գծով ուսումը շարունակում են Հայաստանի եւ Ռուսաստանի Դաշնության ռազմական բուհերում:

Քանզի այցը համընկել էր Սումգայիթյան ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օրվա հետ՝ վարժարանի պետը, ես ու մեր խմբի մշտական անդամ Արմեն Հովսեփյանը սաների առջեւ հանդես եկանք հիշատակի խոսքով՝ այն վերածելով հայրենասիրական թեմայով անկեղծ, պատանի ունկնդիրների համար մատչելի զրույցի:

Այնուհետեւ, ինչպես միշտ՝ մեր այցերի ժամանակ, գեղարվեստական ծրագիր մատուցեցինք, որում առյուծի բաժինը կազմում էր ասմունքը: Մաներից շատերը հանդես եկան արտահայտիչ արտասանությամբ, ինչը շատ ուրախացրեց հատկապես մեր խմբի մշտական անդամ, Արցախի Հանրապետության ժողովրդական արտիստ Քաջիկ Հարությունյանին: Շնորհաշատ դերասանն ինքն էլ հանդես եկավ հայ դասականների, ինչպես նաեւ՝ ժամանակակից բանաստեղծների ստեղծագործությունների ասմունքով:

Ասմունքում առանձնապես աչքի ընկած սաներից մի քանիսին ես պարզեատրեցի մեր կազմակերպության շնորհակալագրով, մյուսներին՝ գրքերով ու հուշանվերներով: Իսկ վերջում վարժարանի ղեկավարությանը հայտնեցինք մեզ հետ տարած չորս արկղ քացրավենիքի եւ այլ համեղ մթերքների մասին: Վարժարանի պետն իսկույն պահանջեց, որ ներկայանան կուրսերի ավագները, ովքեր էլ առձեռն ստացան նվերը: Ասեմ, որ մեզ էլ նվերի արժանացրեց ռազմական կրթօջախի պետը. գեներալ Իվանյանի դիմանկարով կրծքանշան, որը թողարկվել է վարժարանի հիմնադրման 15 ամյակի առնչությամբ: Իրոք՝ թանկ նվեր...

Օրը մեզ պարտավորեցրել էր եւ հավելյալ այց: Խմբով տեսության գնացինք Մումգայիթյան ցեղասպանությունից փրկված Աբալյան ընտանիքին, որը մի քանի տարի առաջ կորցրել է իր «կերակրողին»... Տանտիրուհին՝ Ժենյա Մայիլյանը, ցեղասպան քաղաքում ԲՇԳ պետ է աշխատել, իսկ ամուսինն ու որդիները՝ տքնել գործարաններում... Ստեփանակերտ հասնելուն պես ընտանիքն արագ վերահիտեգրվել է հայրենիքին, տղաներն /երեք եղբայր/ իսկույն հարել են Արցախյան շարժմանը, ինքնապաշտպանության ջոկատներին, ապա՝ մասնակցել Ազատամարտին: Երկուսը վիրավորվել են, կրտսերը՝ Արսենը, դաժան մարտերից մեկում անհայտ կորել: Տիկին Ժենյան վերջին տարում շատ է փոխվել, ծերացել, մեկ-մեկ ժամանակները խառնում է իրար...Նրան, ինչպես իմ բոլոր բախտակիցներին, հաճախ է թվում, թե Արսենի ձայնը կամ ոտնաձայնն է լսում... Քանի՜ երորդ հայ մայրն է նա, որ «աչքը ջուր կտրած», անմար հույսով սպասում է որդու վերադարձին:

Մենք Աբալյանների համար էլ էինք «արկղ» պատրաստել, հրաժեշտի պահին հանձնեցինք տնեցիներին՝ երախտագի-

տության զգացում տաժելով ճակատագրի հարվածների ու կյանքի դժվարության առջեւ չնահանջող ընտանիքի հանդեպ, ընտանիք, որը, մարդ չգիտի՝ ասի՝ ցավո՞ք, թե՞ բարեբախտաբար՝ միակը չէ բարոյապես ուժեղի՝ իր տեսակում:

Մենք անպարտ ենք, քանի դեռ ունենք ուժեղ ընտանիքներ, եւ կշարունակենք մնալ այդպիսին, քանի դեռ համախումբ ենք ու միասնական:

**«ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԸ ՍՐԲՈՒԹՅՈՒՆ Է,
ՄԵՆՔ՝ ՊԱՏՐԱՍ ՆՐԱ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆՆ ՈՒ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆԸ»**

«**Ս**ատարում հարազատ բանակին» Նախաձեռնող խմբի՝ 2017թ. հերթական այցը Պաշտպանության բանակի գործասեր տեղի ունեցավ մարտի 23-ին:

Խումբը եղավ Հյուսիսային ուղղության Ն. գործասում: Ինձնից բացի խմբի կազմում էին նաև ՋԱՀՄ նախագահ Արթուր Առստամյանը, Ազնավորի անվան մշակույթի կենտրոնի տնօրեն Արմեն Հովսեփյանը, ԱՀ ժողովրդական արտիստ Զաջիկ Հարությունյանը, Արցախյան ազատամարտի վետերան, ՆԳ թոշակառու Միքայել Հայրիյանը, Ստեփանակերտի թիվ 6 դպրոցի զինղեկ Արմեն Մարտիրոսյանը, «Միացյալ Հայաստան» ԵՀԿ նախագահ, Շուշիի ագրարային համալսարանի դասախոս Արթուր Գրիգորյանը, «Սովետական սպաների միություն» ՀԿ նախագահ Հենրիխ Մովսիսյանը, ԱՀ ՊԲ ներկայացուցիչ, կապիտան Նունե Աբաղյանը:

Ջորամասի հրամանատար, գնդապետ Կարեն Ջալալյանի, շտաբի պետ, փոխգնդապետ Սպարտակ Հարությունյանի, ինչպես նաև գործաս ժամանած՝ ՊԲ հրամանատարի առաջին տեղակալ Վյաչեսլավ Դանիելյանի, 10-րդ լեռնա-հրաձգային դիվիզիայի հրամանատար Արթուր Հարությունյանի եւ ԱՀՏԱ գծով նրա տեղակալ Վրեժ Իշխանյանի հետ զրույցում օրվա մեր ծրագրին ծանոթացնելուց, «կողմերի» անելիքները ճշտելուց հետո նպատակահարմար գտանք, որ խումբը բաժանվի երկու մասի. հինգ հոգու նվերներով ուղարկեցինք դիրքերը, մյուս ենթախումբն էլ ձեռնամուխ եղավ մշակութային ծրագրի իրականացմանը:

Զինձառայող ունկնդիրները մեծ բավականություն ստա-

ցան Քաջիկ Հարությունյանի ասմունքից եւ «Մենք ենք, մեր սարերը» համույթի մեներգիչ Արմեն Շապոյանի վոկալ կատարումներից: Ծրագրում հնչեցին հայրենասիրական թեմայով երգեր ու բանաստեղծություններ:

Մշակութային միջոցառմանն ավելի քան ակտիվորեն էին մասնակցում զինվորները՝ արժանանալով Նախաձեռնող խմբի պարգևներին: Մասնավորապես եւ ԱԿԱՀՄ պատվոգրով պարգևատրեցի 1-ին ՀԳՄ 2-րդ ՀՎ 3-րդ ՀԴ 2-րդ ջոկի նոնականետաձիգ, շարքային Արսեն Բաղայանին եւ 1-ին ՀԳՄ 2-րդ ՀՎ 2-րդ ՀԴ 1-ին ջոկի հրամանատար, ավագ սերժանտ Արամ Գառնիկյանին: Երկուսն էլ Ապրիլյան պատերազմի մասնակիցներից են:

Համերգի ժամանակ ժամացույցներ նվիրեցի ավագ սերժանտ Գոռ Հովհաննիսյանին, ականանետային մարտկոցի հաշվարկային նշանառու, շարքային Նարեկ Պողոսյանին, հետախուզական վաշտի կրտսեր սերժանտ Ժորա Հովհաննիսյանին: Գրքեր՝ ապրիլյան մարտերի մասնակից Յուրա Նալբալյանին:

Ջրաղվածությանն ու ժամանակի սղությանը չնայած՝ ինձ հաջողվեց առանձնագրույց ունենալ տղաներից ոմանց հետ: Մասնավորապես Ժորայի եւ Յուրայի հետ մեր գրույցն անընդհատ պտտվում էր անցած տարվա ապրիլի ճակատագրականորեն լարված օրերի շուրջը, եւ դա հասկանալի է. այն ժամանակ երկուսն էլ դեռ նոր էին սկսել ծառայությունը եւ, կարելի է ասել, միանգամից բախվեցին նման լուրջ փորձության հետ: Երկուսն էլ գտնում են, որ որպես առաջին իսկական մարտական մկրտության՝ իրենք «նորմալ» են դիմագրավել այն: Հիմա ի՞նչ ասում են ժպտալով, հերթափոխությունների ժամանակ ինչպես հարկն է, այսինքն՝ պահանջված աչալրջությամբ, հետեւում են սահմանի մյուս կողմում հակառակորդի անցու-

դարձին՝ ամեն վայրկյանի պատրաստ հետ մղել նրա հավանական դիվերսիոն գրոհները եւ առհասարակ ցանկացած հարձակում: Երբ նրանց ասացի՝ համերաշխ եղեք, տղերք, մեկը-մյուսին թիկունք, որքան հասկացա՝ ներողամիտ հայացքով նայեցին ինձ ու ժպտացին: Յուրա Նալթակյանը նույնիսկ «բացատրեց» ժպիտը.

-Մորքուր ջան, չեք վիրավորվի, չէ՞, եթե ասեմ, որ էդ մասին խոսելն ավելորդ էլ ա... Հասկացաք, չէ՞, միտքս: Ընդհանուր եմ ասում՝ բա ապրիլյան օրերը տեսնողը կարո՞ղ ա ընկերոջ դադրը չիմանա... Յուրտն էլ ենք միասին տարել, մորքուր ջան, քաղցն էլ / բա՞ ոնց, պատերազմում էդպես էլ ա լինում, ամեն ինչ էլ պատահում ա/, ընկերոջ վիրավորվելն ու կրակի տակից հանելն էլ... Որ մինչեւ վերջ անկեղծ լինենք՝ իլա վախն էլ... հա, հա, էդ էլ ենք միասին հաղթահարել ու... թշնամու ռեխին լավ տվել: Բա որ համերաշխ չլինենք, ո՞նց կարող ենք եղբանն անել: Բա մեր հայրենիքն ա, մենք էլ՝ իրա պաշտպանները: Ուրիշ կա՞: Չկա... Սաղ մենք ենք ու պետք ա ախպոր պես լինենք : Էդպես էլ կանք...

-Էն ամեն ինչը աչքիս առաջն ա եղել...-մտախոհ ասում է Ժորա Հովհաննիսյանը:- Մարտական դիրքում պատրաստ էինք ամեն ինչի... բացի գերի ընկնելուց: Մահը ոչինչ էր թվում, միայն դրանից էինք վախենում:- Թե այդ պահին ինչ կար իմ աչքերում, ինչ կարդաց այնտեղ /իսկ գուցե պարզապես ինձ այդպես թվաց/, ավելացրեց,- կներես, մորքուր ջան, որ է՛ս աստիճան բաց ու անկեղծ եմ խոսում... Պոռոտո ուզում եմ, որ լիովին վստահ լինեք հայրենիքի այսօրվա պաշտպանների վրա, մենք իսկապես պատրաստ ենք ամեն փորձության, եւ արդեն ապացուցել ենք դա... Էդ էի ուզում, որ իմանաք դուք եւ բոլորը:

Ժորան էլ, Յուրան էլ մեկ տարի ու երկու ամիս է, որ ծառա-

յում են: Երկուսն էլ՝ հետախուզական վաշտում:

Մի հաճելի փաստ էլ պարզեցի ինձ համար: Այս գործամասից երկու զինվոր ընթացիկ տարում մասնակցել են ինը տարի առաջ մեր կազմակերպության /ԱԿԱՀՄ/ նախաձեռնած եւ արդեն ավանդական դարձած՝ հայրենասիրական թեմաներով օրինակելի շարադրությունների ամենամյա մրցույթին: Ժամանակ չկար ծանոթանալի նրանց հետ, բայց ինք ինձ խոստացա, որ Ստեփանակերտ վերադառնալով անպայման կպարզեմ ովքեր են:

Նույն հանդիպմանը ես մեր՝ ԱԿԱՀՄ պատվոգրով պարգևատրեցի 1-ին ՀԳՄ 2-րդ ՀՎ 3-րդ ՀԳ 2-րդ ջոկի նռնականետաձիգ, շարքային Արսեն Բաղալյանին, ով նույնպես Ապրիլյանի մասնակիցներից է:

Ես զգացի, թե որքան անկեղծ էր խոսում ու թե խոսելիս ինչու էր հուզվում գործմասի հրամանատարի ԱՀՏԱ գծով տեղակալ, փոխզննապետ Սպարտակ Հարությունյանը, երբ ասաց.

- Հավատացեք, տիկին Գրիգորյան, որ այն օրերին մեր տղաների պահվածքը, եւ առաջին հերթին՝ հոգեկան արիությունը մեզ՝ հրամանատարական կազմին էլ զարմացրեց... Այնպիսի՝ հոգեկան վերելք կար նրանց մոտ՝ աննկարագրելի բան է, ազնիվ խոսք: Հենց այդ օրերին ես, ինչպես ասում են՝ շոշափելիորեն զգացի, որ հանձին մեր տասնութ-քսան տարեկանների ունենք մարտական բանակ: Ունենք կենդանի ուժ, որի առջեւ խեղճանում է թշնամու անգամ զենք ու զրահը... Ափսոս միայն, որ կորուստներ եղան, շատ ափսոս: Բայց առանց դրա էլ պատերազմ համարյա չի լինում... Մեր պարտքը այժմ ու միշտ այնպես անելն է, որ թշնամուն չհաջողվի հանկարծակիի բերել մեզ: Այդ դեպքում, վստահ եղեք, կորուստներ չեն լինի կամ եթե լինեն՝ ամենանվազ չափով: Սահ-

մանի պաշտպանունակությունն այսօր, ինքներդ էլ եք եղել շատ դիրքերում ու տեսել եք, այն աստիճանի է հասցված, որ ասածիս առաջին հերթին հավատում եմ ե՛ս ... Կարող եք այդպես էլ հաղորդել թիկունքում գտնվողներին, մեր ժողովրդին: Պետական սահմանը վստահելի ձեռքերում է:

Մեզ հետ զորամաս էինք տարել 20 արկղ նվերներ, 5-ն ուղարկեցինք դիրքերը, մնացածն էլ բաժանեցինք զորամասում՝ ըստ ստորաբաժանումների:

Հրաժեշտի պահին տղաները դրախտային բուրմունք ունեցող մանուշակների փնջեր նվիրեցին Նաախաձեռնող խմբի բոլոր անդամներին: Վերադարձի ճանապարհին ես, նայելով ձեռքիս փնջին, ինձ ասացի՝ այս մանուշակների կողքով եղնիկներն են անցել...

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԽԱՂԱՂԱՍԵՐ՝ ՀԱՅՈՑ ԲԱՆԱԿՆԵՐԻՆ՝ ՄԵՐ ՍԵՐՆ ՈՒ ՀՈԳԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

◀◀ Չինված ուժերի, կամ Հայոց բանակի, ինչպես նաև նրա փառավոր մասը կազմող Արցախի Հանրապետության Պաշտպանության բանակի կազմավորումը համընկավ 1992-1994 թվականների հետ, երբ արդեն անկախ Հայաստանը եւ նոր անկախություն հռչակած ու ազգային-ազատագրական կենսաց-մահու պայքարը շարունակող Արցախը հայտնվեց ժամանակակից լայնամասշտաբ պատերազմի ճիրաններում, պատերազմ, որը նրան պարտադրեց-բռնափաթաթեց Ադրբեջանը: Դա բավականին բարդ ժամանակաշրջան էր, երբ աշխարհաքաղաքական դաշտում Խորհրդային Միությունն ապրում էր իր գոյության վերջին ամիսները, իսկ տարածաշրջանում սկսվել էր միջէթնիկական, տարածքային պատերազմ հայերի եւ ադրբեջանցիների միջեւ: Ընդ որում, հայերի կողմից միջազգայնորեն ընդունված շրջանակներում տարվող քաղաքական ու քաղաքակիրթ պայքարը վայրենաբար պատերազմի վերածեց Ադրբեջանը...

...Մի պահ մտովի վերադառնանք այն օրերը, երբ հայ ժողովուրդը տեսական ընդմիջումից հետո վերականգնում էր իր անկախությունը: Առաջին կայացած պետական կառույցն այդ վճռորոշ ժամանակաշրջանում դարձավ հենց մեր բանակը: Չինված ուժերի ստեղծումը հայերիս առաջին եւ մեծագույն ձեռքբերումն էր, բայց Արցախյան ազատամարտում մեր տղաներն իրականում դեռ բանակ չէին, նրանք իրենց համետարաբար կոչում էին «ինքնապաշտպանության ուժեր»՝ ի տարբերություն ադրբեջանցի ավազակախմբերի, որոնք «բանակ» էին հորջորջվում եւ սակայն մեր ջոկատների կամքի ու ոգու, ինչպես նաև ռազմական իմացության ու հմտության կեսն իսկ

չունեին...

Մենք խոնարհվում ենք նրանց բոլորի՝ եւ՛ այսօր ներկաների, եւ՛ ցավոք, բացականների առջեւ: Այդ նրանք էին, որ մեզ պարտադրված գոյապայքարը վերածեցին փառահեղ ազատամարտի՝ հաղթելով նենգ ու երդվյալ թշնամուն:

Այսօր մեր աչքի առջեւ նոր սերունդը շարունակում է հայ բանակի ու զինվորականության լավագույն ավանդույթները, որոնք դեռեւս ձեւավորվել են Արցախյան հերոսամարտի օրերին՝ մարտի դաշտում: Դրա վառ վկայությունն էր Ապրիլյան պատերազմը: Անցած տարվա ապրիլի սկզբին մենք ականատես եղանք մեր երկրի սահմանները պաշտպանող զինվորի աննախադեպ սխրանքին, որի մասին արդեն, թերեւս, գիտի ամբողջ աշխարհը... Չինվոր, որն իր կյանքի գնով կատարեց իր առաջադրանքը՝ պաշտպանելով այն ամենն, ինչ սուրբ ու նվիրական է բոլորիս համար:

Նրանք օրինակ ու չափանիշ դարձան հետագա սերունդների համար ճիշտ այնպես, ինչպես իրենց համար օրինակ ու չափանիշ են եղել իրենց հայրերը՝ Ազատամարտի, եւ պապերը՝ Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին: Մեր ժողովրդի բոլոր հատվածները կովի դաշտում միասին ձեւավորեցին մեր բանակը...

Հայաստանի զինված ուժերը եւ Լեռնային Ղարաբաղի պաշտպանության բանակը դեռեւս ձեւավորման այդ տարիներին հակառակորդին եւ բոլորին հասկացրին մի պարզ ճշմարտություն. այն, որ Արցախի ազատությունը վեր է ամեն ինչից, եւ դա գիտակցում է համայն հայ ժողովուրդը, ամեն մի հայ՝ անկախ իր ապրելու վայրից... Մենք գիտակցում ենք, որ մեզանից բացի ուրիշ ոչ ոք մեզ ազատություն չի նվիրելու, ուստի միշտ պատրաստ ենք պայքարի: Եվ վստահորեն ենք նայում դեպի առաջ, որովհետեւ ունենք հուսալի պաշտպան՝ ի դեմս

հայկական բանակի:

Մեր բանակը պատմական սեղմ ժամանակահատվածում անցնելով ծանր փորձությունների միջով, պատերազմներով ու խաղաղ բանակաշինությամբ թրծվել է պողպատի պես եւ դարձել մեր ոչ միայն անկախության գլխավոր երաշխիքը, այլեւ՝ հպարտության ու ներշնչման աղբյուրը: Բանակաշինությունն այսօր էլ չի կորցրել իր այժմեականությունը: Խաղաղ պայմաններում հիմնական ուշադրությունը սեւեռվում է զորքերի տեսակների զարգացմանը, բանակի եւ հասարակության միջեւ կապի ամրապնդմանը եւ զինծառայողների կյանքի պայմանների բարելավմանը: Փորձագետները կարծում են, որ Հայաստանի բանակն իրավապես կարելի է համարել ամենամարտունակը տարածաշրջանում: Ավելին. այսօր մեր բանակը թեւակոխել է ավելի քան լուրջ բարեփոխումների շրջան. վերագինվում է ժամանակակից սհեդ զենք ու սպառազինությամբ, եւ դա ավելի քան հասկանալի է. 2014 թվականի մայիսին լրացել է զինադադարի ստորագրման 20 տարին, եւ այդ ամբողջ ընթացքում երկու հայ հանրապետությունների հասարակությունն ապրում է, «ոչ պատերազմ, ոչ՝ խաղաղություն» պայմաններում, իսկ դա, պետք է ասել, առանձնահատուկ բարդ վիճակ է ցանկացած բանակի ու երկրի համար...

Նման իրադրությունում մեր բանակը պատվով է կատարում իր առաքելությունը: Քսան տարին պատմության համար ակնթարթ չէ, մենք կանգնելու ենք այնքան, որքան անհրաժեշտ կլինի: Հայոց բանակը եւ՝ պատերազմի դաժան օրերին, եւ՝ զինադադարի ժամանակահատվածում, ապացուցել է եւ ամեն օր ապացուցում է, որ հակառակորդի հոխորտանքները ոչինչ չարժեն, որովհետեւ սահմանին կանգնած է պատրաստված ու գիտակից հայ զինվորականը:

Մենք՝ Արցախի եւ Հայաստանի բնակիչներս, հայ հասարա-

կությունն՝ ամբողջովին վերցրած, պետք է անենք ամեն հնարավորը՝ հարազատ բանակին առաջին հերթին բարոյապես աջակցելու համար: Այսօր կարելի է արձանագրել, որ վերջին մեկ-երկու տարում հատուկ թափ է առել բանակի հանդեպ հասարակության ուշադրությունն ու հոգածությունը: Ես օրինակ եմ բերում հենց, մասնավորապես, «Սատարում հարազատ բանակին» կոչի Նախաձեռնող խմբին, որի մեկուկես տարվա արածը պատիվ ունեն ներկայացնելու՝ շուրջ 30 այց սահմանապահ գործասեր՝ զինվորների ու սպաների համար բազմաթիվ նվերներով ու մշակութային ծրագրով: Դիրքերն այցելելով ես զգում, այո՛, թե որքան են միմյանց անհրաժեշտ բանակն ու ժողովուրդը:

Պարտքս եմ համարում եւս մեկ անգամ վկայակոչել ու շեշտել, որ մեր բոլոր այցերի ժամանակ նվերահանգանակմանն ու գործաս մեկնելուն մասնակցել են ինչպես պետական ու հասարակական կազմակերպությունների, այնպես էլ՝ մասնավոր սեկտորի առանձին ընկերությունների ներկայացուցիչներ, բանակին սատարելու հարցում նախանձախնդիր շատ անհատներ: Նրանցից յուրաքանչյուրն իր երախտագիտության խոսքն ու սրտի պատգամն է ունենում հղելու հայոց զինվորին՝ ոգեւորելու նրան...

Հորդորում եմ տարբեր ոլորտների ներկայացուցիչներին՝ հետախուսել անմասն չմնալ հայրենանպաստ ու աստվածահաճո այդ գործից: Դա ամենաքիչն է, որ մենք կարող ենք անել մեր սահմանները պաշտպանող բանակի համար՝ ցույց տալով, որ մեր Չինվորի կողքին ենք:

Մենք անպայման շարունակելու ենք մեր առաքելությունը, եւ այդ մասին ընթերցողը հանգամանորեն կիմանա, հուսամ, «ԵՐԿՐԻ ԱՊԱՎԵՆԸ» գրքի 2-րդ մասից...

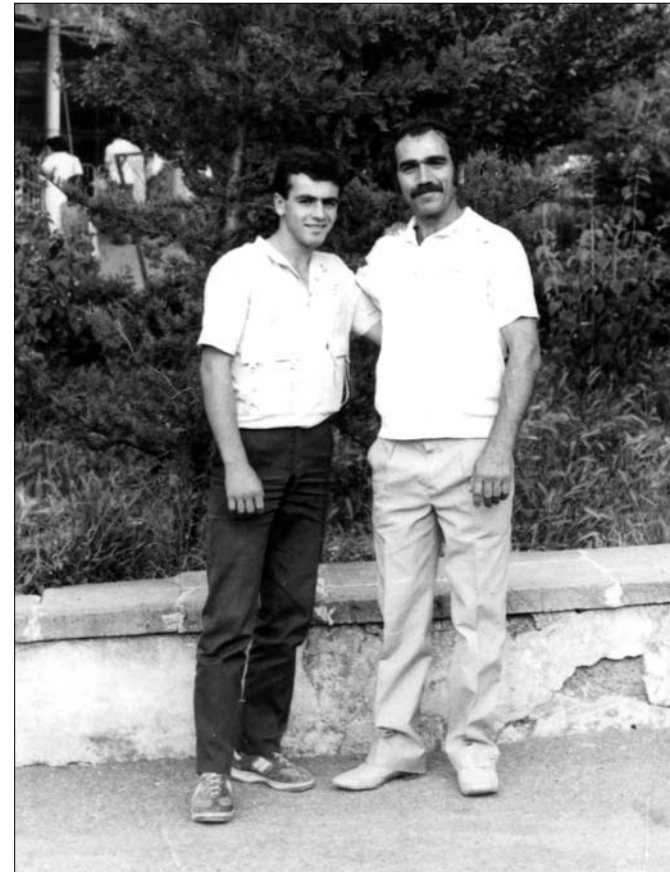
ԱՌԱՆՑ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ

Շուկայական հարաբերությունների պայմաններում բոլորիս է հայտնի, գրքերն ի մեծի մասի հրատարակվում են մեկենասների կամ հովանավորների ֆինանսական աջակցությամբ, եւ սույն գիրքը եւս այդ առումով բացառություն չի կազմում: Նաեւ ընդունված է եւ ինքնըստինքյան հասկանալի՝ հովանավորին շնորհակալություն հայտնելը: Բայց սա այն դեպքը չէ...

Պիտի ասեմ, որ «Երկրի ապավենի» հովանավորն իմ ամուսին Շուրա Գրիգորյանն է: Մենք ոչ բիզնես ունենք, ոչ էլ՝ այլ օժանդակ միջոց, եւ նա այդ գործը հանձն է առել ինքնակամ /ավելին՝ առարկություն չհանդուրժողի պահվածքով/, եւ ըստ այդմ՝ գիրքը լույս է տեսնում... իր կենսաթոշակի հաշվին: Թող ընթերցողը չշտապի սխալ եզրակացություն անել: Ես, անշուշտ, կարող էի դիմել ցանկացած գործարարի, բարեգործի, ինչն^{ու} չէ, անգամ պաշտպանության նախարարության կամ պետական այլ ատյանի աջակցության ու հավատացնում եմ ձեզ, որ մերժում չէի ստանա, բայց եղավ այնպես, ինչպես եղավ...ու հիմա պահն է բացատրելու:

Մեր միակ որդին՝ Սպարտակ Գրիգորյանը, եւս մեր բանակի զինվորն է եղել, եւս կռվել է հանուն Արցախի ազատության: 1994 թվականին Հարավային ուղղությամբ ծավալված հունվարյան թեժ մարտերից մեկում նա անհայտ կորել է, եւ այդ օրվանից ասես մեկեն դատարկված մեր ընտանիքը... ապրելու ուժ է գտնում լոկ այն մտքից, որ իգուր չի եղել նրա ու հազարավորների թափած արյունը, որ այսօր ունենք ազատ ու անկախ հայրենիք՝ հզոր բանակով, որի յուրաքանչյուր զինվորի կյանքի համար դողում է երկուսիս սիրտը, ու նաեւ՝ հպարտացնում: Մենք գտնում ենք, որ եւ՝ իմ կատարածն ու կատարելիքը

Նախաձեռնող խմբի հետ, եւ՝ Շուրայի, համաձայնեցեք, առանձնահատուկ մոտեցումն ԱՅՍ գիրքը հովանավորելու խնդրում, այն ամենաքիչն է, որ անում ենք եւ պիտի անենք հանուն մեր հարազատ բանակի հզորացման: Դա մեզ համար հոգեկան մխիթարություն է եւ հոգու պարտք...

Հայր ու որդի՝ Շուրա և Սպարդակ Գրիգորյաններ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Խմբագրի խոսք.....	3
Բանակն իր թիկունքում պետք է զգա ժողովրդի շնչառությունը.....	4
Մայիսյան տոնական այցեր գործասեր՝ Պաշտպանության նախարարին կից հասարակական խորհրդի անդամներով.....	6
Ժողովուրդ եւ բանակ՝ մեկ մարմին, մեկ հոգի.....	11
Երդմանը հավատարիմ.....	16
Նման հանդիպումները լիցք են հաղորդում բոլորիս.....	20
Բարոյական սատարումը բանակին՝ պարտք է ու չհնացող խնդիր.....	23
Հայ զինվորը լավ զիտի ինչ է պաշտպանում եւ ում.....	26
«Պետք լինի՝ կծառայեմ ավելին էլ».....	31
Հավատով ու ոգով լինել զինվորի կողքին.....	35
Առանձին մոտոհրաձիգայինների մոտ՝ ավանդականի վերաճած առաքելությամբ.....	39
Անսպասելի շրջադարձ.....	43
Մարտնչող տղաների մոտ.....	46
Այցելություն հերոսական բրիգադ.....	48
«Շուտով կգորացրվեմ, բայց երբ էլ պետք լինի, պատրաստ եմ վերադառնալու».....	57
Հանդիպում դաշտային պայմաններում.....	60
Վերստին՝ «Հին ծանոթների մոտ».....	64
«Հողերն ու անկախությունը պահելու ենք՝ ինչպես պահել են մինչեւ մեզ...».....	67
«Տղան տղա է դառնում բանակում».....	71
Անմոռանալի այց.....	75
Կադրային զինվորականների պատրաստման առաջին դարբնոցում..	79
«Պետական սահմանը սրբություն է, մենք՝ պատրաստ նրա պահպանությանն ու պաշտպանությանը».....	83
Աշխարհի ամենախաղաղասեր՝ Հայոց բանակներին՝ մեր սերն ու հոգածությունը.....	88
Առանց շնորհակալության.....	92

ՎԵՐԱ ԱՐՄՈՅԻ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ԵՐԿՐԻ ԱՊԱՎԵՆԸ

Անմոռաց հանդիպումներ

Ստեփանակերտ - 2017

Խմբագիր՝
Սրբագրիչ՝
Համակարգչային շարվածքը՝
Էջադրումը՝
Կազմի ձեւավորումը՝

Սոֆյա Սարգսյան
Իրենա Մարտիրոսյան
Լուսինե Մարտիրոսյանի
Մարինա Ավանեսյանի
Մարինե Սայիյանի

Թուղթը՝ օֆսեթ, տպագրությունը՝ օֆսեթ, չափսը՝ 60x84^{1/16},
ծավալը՝ 6 տպ. մամուլ + 88 էջ ներդիր, տպաքանակը՝ 500:

Տպագրվել է «Դիզակ պլյուս» հրատարակչության տպարանում
Հ.Հակոբյան, 25, Ստեփանակերտ-2017